

การนำเสนอข้อมูลและผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจรับความรู้ใหม่ของชาวบ้าน ในการจัดตั้งโรงสีรวม ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 3 แห่ง คือ

1. โรงสีข้าวกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านบัลลังก์ หมู่ 10 ต.ท่าตูม อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์
2. โรงสีรวมหนองบัวสามัคคี บ้านหนองกลาง หมู่ 11 ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์
3. โรงสีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านม่วงมูล หมู่ 8 ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ไว้ 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอข้อมูล ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลชุมชน ของทั้ง 3 หมู่บ้านในประเด็นต่อไปนี้
 - สภาพทั่วไปของชุมชน
 - สภาพเศรษฐกิจ สังคม การปกครองในชุมชน
 - กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน, เจ้าหน้าที่ส่งเสริม
2. กิจการโรงสีรวม
 - ข้อมูลทั่วไปของโรงสี
 - การดำเนินการจัดตั้ง

1. ข้อมูลชุมชน

1.1 บ้านบัลลังก์ ต.ท่าตูม อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

บ้านบัลลังก์ หมู่ 10 ต.ท่าตูม อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ เป็นบ้านเก่าแก่บ้านหนึ่งในสมัยโบราณ เพราะมีบัลลังก์เก่าแก่เป็นแท่นหินสี่เหลี่ยมอยู่ในหมู่บ้าน ไม่มีใครทราบประวัติแน่ชัด คนแก่เล่ากันว่าประมาณ 80-90 ปีที่ผ่านมา มีผู้อพยพจากบ้านบัลลังก์หงสาวดี บ้านดาหยวก บ้านสาทร้าย และบ้านธรรมชา อพยพมาอยู่ริมแม่น้ำมูลโดยการหาปลา และทำไร่เลื่อนลอย ต่อมาก็อพยพมาอยู่เรื่อย ๆ จนเป็นหมู่บ้าน และตั้งชื่อบ้านว่าบ้านบัลลังก์ ตามชื่อหินศิลาบัลลังก์ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และตั้งนามสกุลในหมู่บ้านว่า "สิมา" ต่อมาเพี้ยนเป็น "สิมมา" トラบ เท่าทุกวันนี้

บ้านบัลลังก์ก็เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากอำเภอท่าตูมประมาณ 2 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	แม่น้ำมูล
ทิศใต้	ติดต่อ	ทุ่งนาและเชื่อมต่อกับถนนสายท่าตูม-รัตนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ท่าเล เลียงสัดัว
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ลำห้วย

ประชากร บ้านบัลลังก์ มีครัวเรือนทั้งสิ้น 140 หลังคาเรือน มีประชากร 795 คน แยกเป็นชาย 405 คน หญิง 390 คน ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านจะเป็นภาษาเขมรมีผู้ใหญ่บ้านปกครองตามลำดับ 8 คน คือ 1. นายม่วง สิมา 2. นายเพียร สิมา 3. นายมี สิมา 4. นายเนี้ยว สิมา 5. นายบาง สิมา 6. นายชิง สิมา 7. นายยีน สิมา 8. นายสุทัศน์ สิมา ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ปลูกหม่อน เลี้ยงไหมและทำสวนผักบ้าง สำหรับที่นาส่วนมากน่าจะท่วม ทำให้ข้าวเสียหาย ชาวบ้านจึง เศรษฐกิจไม่ค่อยดีนัก อาศัยที่บ้านตั้งอยู่ริมแม่น้ำมูล ทำให้มีอาชีพในการหาปลาเพื่อจุนเจือครอบครัวได้บ้าง แต่เดิมนั้นก็ทำไร่ปอในเขตป่าสงวน เช่นเดียวกับบ้านหนองบัว แต่เมื่อกรมป่าไม้ปลูกยูคาลิปตัสก็ห้ามไม่ให้ราษฎรเข้าไปทำกินชาวบ้านจึงไม่ได้ปลูกปอ เพราะไม่มีที่ดิน

นอกจากอาชีพทำการเกษตรแล้ว อาชีพรับจ้างก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่คนในหมู่บ้านทำกัน

ทั้งที่ไปรับจ้างด้านการเกษตร เช่น ไถนา เกี่ยวข้าว หรือออกไปรับจ้างในกรุงเทพมหานครตามโรงงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหนุ่มสาว เมื่อหมดฤดูทำนาก็พากันไปทำงานในโรงงานต่าง ๆ การที่มีคนออกไปทำงานต่างถิ่นนี้เองที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันขึ้น

2. ภาวะหนี้สิน แต่เดิมนั้นชาวบ้านเป็นหนี้ภายนอกหมู่บ้านกันมาก ต่อมา เมื่อในหมู่บ้านได้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และมีการตั้งธนาคารข้าวภายในหมู่บ้านหนี้จากภายนอกก็ปรับมาอยู่ในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านได้นำเงินที่เป็นรายได้จากการทำกิจการโรงสี หรือจากการกู้เงินกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติมาซื้อปួយ เพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมไป โดยไม่ต้องเป็นหนี้คนอื่นที่เอาดอกเบี้ยสูง จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา ทราบว่าผู้เป็นหนี้กลุ่มนี้มีประมาณ 80%

ข้อมูลด้านสังคม

1. วัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากบ้านบัลลังก์ก็เป็นบ้านที่อยู่ใกล้อำเภอการติดต่อไปมาสะดวก ดังนั้นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม จึงเป็นการผสมกันระหว่างความทันสมัยกับสิ่งเก่า ๆ ที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

1.1 สถาบันทางครอบครัวและกลุ่มเครือญาติ จากภาวะของเศรษฐกิจที่ทุกคนต้องพยายามหาเลี้ยงปากท้องของตน สมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานทำข้างนอกหมู่บ้าน ทำให้ความใกล้ชิดสนิทสนมในครัวเรือน เห็นห่างกว่าแต่ก่อน แต่ถึงกระนั้นความเป็นมิตร ญาติพี่น้องกันก็ยังให้ความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี แต่อาจจะไม่เหมือนแต่ก่อนนัก เพราะทุกคนต้องมีการะกิจส่วนตัวที่ต้องทำโดยเฉพาะ เรื่องทำมาหากิน แต่ถึงอย่างไรก็ตามสังคมหมู่บ้านก็ยังไม่เห็นห่าง เช่นสังคมเมือง

1.2 ระเบียบของสังคม ชาวบ้านบัลลังก์ส่วนใหญ่จะพูดภาษาเขมร วัฒนธรรมของคนเขมรนั้น จากการพูดคุยกับคนในหมู่บ้านจะบอกว่ามีความเคร่งครัด เป็นระเบียบมากกว่าชุมชนของคนลาว ผู้อาวุโสหรือคนที่มีความสามารถจะได้รับการยกย่อง และคนทั่วไปให้ความเชื่อถือ เมื่อมีเรื่องราวอะไรก็ให้เป็นคนคอยตัดสินคดีความ พิจารณาไกล่เกลี่ยกันในหมู่บ้าน ผู้นำจึงเป็นคนสำคัญที่ทุกคนต้องให้ความเคารพและเชื่อฟัง

2. ประเพณีของชุมชน นอกจากประเพณีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพแล้ว ก็ยังมีประเพณีตามฤดูกาล เช่น พิธีแห่นเทียนมีในเดือนสาม เป็นพิธีเช่นลานเพื่อแสดงความกตัญญูต่อเจ้าที่เจ้าทาง เมื่อนวดข้าวเสร็จ พิธีต่าง ๆ มันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนใน

ชุมชน ถึงแม้ทุกคนจะต้องทำมาหาเลี้ยงปากท้อง แต่ในเรื่องของพิธีกรรมแล้ว เป็นสิ่งที่ผูกมัดจิตใจ คนให้ เข้าหากันและกันได้ดีเสมอ อีกประการในเรื่องประเพณีในสังคมหมู่บ้านภาคอีสานส่วนใหญ่ คนจะไปทำงานอยู่ต่างบ้านต่างเมือง ในแต่ละปีจะมีการกลับมาเยี่ยมบ้าน ก็จะจัดผ้าป่ามาทอดที่ วัด เป็นการพัฒนากันเองอีกทางหนึ่งด้วย

โดยที่บ้านบัลลังก์เป็นบ้านที่ติดลำน้ำมูล ดังนั้นในทุก ๆ ปี บ้านบัลลังก์จะส่งเรือ เข้าแข่ง ในอำเภอท่าตูมด้วย การแข่งเรือจึงเป็นประเพณีที่ชาวบ้านร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี

3. การศึกษา การศึกษาระดับ ป.4 เป็นการศึกษาของคนส่วนใหญ่ในชุมชนโดยเฉพาะ หัวหน้าครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่จะจบ ป.4 แต่ในปัจจุบัน เนื่องจากบ้านบัลลังก์ก็มีอาณาเขตติดต่อ และสะดวกกับการส่งบุตรหลาน เข้ามาเรียนในเมือง คนที่จบ ป.6 จึงมักจะได้รับการส่งเสียให้ เรียนต่อสูงขึ้น จะเห็นได้ว่าในหมู่บ้านมีลูกหลานเป็นครูถึง 5-6 คน

ด้านการปกครอง

การปกครองในหมู่บ้าน ก็อาศัยคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสองคน เป็นรองประธานฝ่ายปกครอง และฝ่ายรักษาความสงบ และมีฝ่ายอื่น ๆ อีก 7 ฝ่ายคือ

- ฝ่ายการคลัง
- ฝ่ายสาธารณสุข
- ฝ่ายสวัสดิการ
- ฝ่ายการศึกษา
- ฝ่ายพัฒนาส่งเสริมอาชีพ
- เลขาญการ
- ผู้ทรงคุณวุฒิสภาดำบล

ในด้านการปกครองของบ้านบัลลังก์นั้น ถึงแม้จะมีคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละจังหวัดส่วน ใหญ่จะตกอยู่กับผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด จึงขอกล่าวถึงบทบาทของผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา ไว้ ณ ที่นี้

ผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา อายุ 47 ปี เป็นผู้ใหญ่ได้ 2 ปี แต่ก่อนนั้นเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่รับ หน้าที่ทำงานทุกอย่างแทนผู้ใหญ่บ้าน นับตั้งแต่การริเริ่มการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารข้าว

ธนาคารโค-กระบือ โรงสีรวม ศูนย์สาธิตการตลาด งานในหมู่บ้านทุกอย่าง จะริเริ่มจากความคิด
 ของผู้ใหญ่สุทัศน์ ชาวบ้านจึงให้ความ เชื่อถือ เป็นอันมาก ประกอบกับผู้ใหญ่สุทัศน์ เป็นคนที่ขยันขันแข็ง
 เอาจริงในการงาน จึงเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านมาก การที่ผู้ใหญ่เป็นคนทำงาน เก่งนี้เองภาวะ
 หน้าที่ทั้งหลายยังคงหนักอยู่กับผู้ใหญ่คนเดียว กรรมการคนอื่น ๆ บางครั้งจึงไม่ เข้าใจว่างานใน
 หมู่บ้านได้พัฒนาไปถึงไหนแล้ว ลักษณะ เช่นนี้อาจ เป็นลักษณะหนึ่งของสังคม เขมรที่ เชื่อถือศรัทธาผู้นำ
 ที่มีความสามารถ ก็จะมอบหมายให้ เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แทนตน แล้วปฏิบัติตาม

กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน

กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้านบัลลังก์ เป็นการขยายกิจการจากกลุ่มออมทรัพย์ อาจนำเสนอกิจ-
 กรรมต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2523 มีสมาชิกก่อตั้งครั้งแรก
 50 คนโดยมีสัจจะ สะสมครั้งแรก 630 บาท หุ่น 200 บาท รวม 830 บาท เก็บสัจจะทุกวัน
 5 ของเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 106 คน มีสัจจะสะสม 75,000 บาท

กลุ่มออมทรัพย์จะมีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 4 คณะคือ

คณะกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการส่งเสริม

คณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการเงินกู้

รวมคณะกรรมการทั้งสิ้น 18 คน

คณะกรรมการทั้ง 18 คนนี้ เมื่อบริหารงานครบ 1 ปี ให้จับฉลากออก 1/3 และเมื่อ
 บริหารครบ 3 ปี ให้ยุบทั้ง 4 คณะ และ เลือกตั้งใหม่ทั้งคณะ

ซึ่งในบ้านบัลลังก์ปรากฏว่าถึงแม้จะมีการ เลือกตั้งใหม่ ก็มักจะได้คนเก่าเข้ามาดำรง
 ตำแหน่ง เหมือนเดิม

การส่งสัจจะของสมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์ จะต้องส่งติดต่อกันตลอด หากขาดการส่ง
 ติดต่อกัน 3 เดือน กรรมการจะพิจารณาให้ออกได้

2. ธนาคารข้าว กลุ่มได้จัดตั้งธนาคารข้าว เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2524 โดยมี

ซี.อาร์.เอส. ให้ทุนข้าวเปลือกพันถึง จ่ายแก่สมาชิก 6-7 คน โดยกำหนดดอก เบี้ยต้น 5 ถึง ดอก เบี้ย 1 ถึง โดยมีสมาชิก เข้าหุ้น หุ้นละ 1 ถึง ตั้งแต่ พ.ศ.2525 ถึง พ.ศ.2528 เป็นจำนวน 345 ถึง รวมข้าวในธนาคารข้าวเป็นจำนวนข้าวเปลือก 2,311 ถึง โดยจ่ายให้สมาชิก 1,856 ถึง โรงสีข้าว 400 ถึง กองทุนสุขาว 48 ถึง รวม 2,304 ถึง

3. ธนาคารโค-กระบือ ตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2524 โดย ซี.อาร์.เอส. ชื่อ กระบือ 2 ตัว ให้กลุ่มโดยกลุ่มได้เลือกให้ นายพิน ลิ้มมา 1 ตัว และออกลูกแล้ว 1 ตัว อายุ 3 ปี เพศเมีย นายเสียม ลิ้มมา 1 ตัว ออกลูกแล้วตัวผู้อายุประมาณ 1 ปี โดยมีระเบียบของกลุ่มไว้ ว่าสมาชิกคนใดรับกระบือไปเลี้ยงจะต้องให้ค่าเช่าปีละประมาณ 10 ถึง หรือแล้วแต่คณะกรรมการจะ พิจารณา เมื่อออกลูกตัวที่ 1 จะเป็นของผู้เลี้ยง ออกลูกตัวที่ 2 จะเป็นของกลุ่ม เมื่อลูกตัวที่ 1 โต ขึ้นพอใช้งานได้แล้วให้คณะกรรมการพิจารณา เลือกสมาชิก เลี้ยงแม่และลูกตัวที่ 2 ต่อไป

4. กลุ่มโรงสีข้าว ตั้งขึ้น เมื่อ 22 ตุลาคม 2525 ดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไป

5. ศูนย์สวัสดิการตลาด เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยเพิ่มทุนรายได้ให้กับกลุ่มและสมาชิก โดยสมาชิกผลัด เปลี่ยน เวนกันมาขาย กิจกรรมโรงสีซึ่งตั้งอยู่ติดกับศูนย์สวัสดิการก็ได้สมาชิกจากศูนย์นี้ เอง เป็นคนขายรำ ขายข้าวสารให้

6. กิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ ก็ได้แก่กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่ เสียชีวิต โดยช่วยกันสมทบคนละ 10 บาท ต่อ 1 ศพ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ในช่วงปี 2523-2527 บ้านบัลลังก์ได้รับการเอาใจใส่สนับสนุนจากหน่วยงานของกรมพัฒนา ชุมชน เป็นอย่างดี นับตั้งแต่การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เป็นผลสำเร็จ ก็ได้มีการขยายกิจการหลายด้าน เช่น ธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน มูลนิธิ ซี.อาร์.เอส. และต่อมากลุ่มโรงสีรวมก็ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชนช่วยประสานงานติดต่อขอยืม เงินจาก กองทุนหมุนเวียนมาได้ โดยการเข้าไปประสานช่วยชี้แนะแนวทางให้กับหมู่บ้าน ระยะต่อมาเนื่องจาก บ้านบัลลังก์มีผู้นำที่เข้มแข็งและกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงเริ่มลดบทบาท ลงให้หมู่บ้านดำเนินการเองมาจนปัจจุบันนี้ แต่ก็ยังให้คำชี้แนะแนวทางตามปกติ เพราะมีกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกัน เช่น การยืม เงินทุนหมุนเวียนของกรมพัฒนาชุมชนมาตั้งโรงสี เป็นต้น

1.2 บ้านหนองกลาง ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

บ้านหนองกลาง หมู่ที่ 11 ต.หนองบัว ที่เป็นที่ตั้งของโรงสีรวมหนองบัวสามัคคี เป็นหมู่บ้านแยกใหม่จากหมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัว เมื่อเดือนมิถุนายน 2528 อยู่ห่างจากอำเภอท่าตูมประมาณ 7 กิโลเมตร มีถนนลาดยางสายท่าตูม-รัตนบุรี ตัดผ่าน การคมนาคมติดต่อภายนอกสะดวก มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	บ้านม่วงมูล ต.หนองบัว ระยะทาง 3 กิโลเมตร
ทิศใต้	ติดต่อ	สวนป่าเขาพนมดิน ตำบลท่าตูม
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านตลาดไทร หมู่ 3 ต.หนองบัว มีถนนดินเป็นเส้นแบ่ง
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	หมู่ที่ 2 ต.หนองบัว มีถนนดินเป็นเส้นแบ่ง

ประชากร บ้านหนองกลางมีครัวเรือนทั้งสิ้น 58 ครัวเรือน มีประชากร 327 คน เป็นชาย 170 คน หญิง 157 คน ภาษาที่ใช้ใช้ภาษาท้องถิ่นคือภาษากลางเป็นหลัก มีผู้ใหญ่สุวรรณ บุญยะยา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

ด้านเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

1.1 ทำนา อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนา เนื่องจากที่ดินมีจำกัดชาวบ้านส่วนใหญ่จึงได้ผลผลิตค่อนข้างน้อย เฉลี่ย 200-250 กิโลกรัม/ไร่ 50% จะเก็บไว้บริโภค ขาย 20% และ 30% สำหรับการใช้นี้ บางครัวเรือนผลผลิตข้าวไม่เพียงพอต้องซื้อข้าวบริโภค เฉพาะในหมู่บ้านที่เดือดร้อนเรื่องไม่มีข้าวกินตลอดปี มีอยู่ประมาณ 15 ครัวเรือน

1.2 ทำไร่ปอ อาชีพรองลงมาคือการทำไร่ปอ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน-ตุลาคม แต่เดิมชาวบ้านได้ปลูกปอลงในเขตป่าสงวน ต่อมากรมป่าไม้ได้ทดลองปลูกยูคาลิปตัส เมื่อยูคาลิปตัสโตขึ้นก็มีการประกาศห้ามไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปทำกิน จนเกิดกรณีพิพาทกันระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ ขณะนี้ก็ยังเป็นปัญหาอยู่ ซึ่งหากชาวบ้านไม่มีที่ดินทำกินแล้ว ความเดือนร้อนย่อมเกิดกับชาวบ้านทุกครัวเรือน ที่ใช้พื้นที่ดินในเขตป่าสงวนทำกินมาหลายปีแล้ว

1.3 ปลูกผัก การปลูกผักนับเป็นอาชีพหนึ่งที่เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจาก

บ้านหนองกลางมีหนองน้ำประมาณ 2 แห่ง คือ หนองกลางและหนองซ่อง ชาวบ้านก็ได้ใช้ประโยชน์สำหรับปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคและขาย ทุกเช้าชาวบ้านจะปั่นจักรยานนำผักไปขายที่ตลาดสดท่าตูม โดยเฉพาะแม่บ้าน เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในเรื่องนี้

1.5 รับจ้าง นอกจากการทำเกษตรแล้ว อาชีพสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการรับจ้างตามฤดูกาล เช่น การเก็บเกี่ยว การไถ ฯลฯ หรือการออกไปรับจ้างเป็นช่างตามบ้านต่าง ๆ ตลอดจนการไปทำงานกรุงเทพ โดยเฉพาะหนุ่มสาว เมื่อหมดหนัสนา ก็จะลงไปกรุงเทพเพื่อทำงานทำตามโรงงานต่าง ๆ เป็นวิถีชีวิตหนึ่งของคนแถบอีสาน เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก ฝนตกก็จะพากันกลับมาลงแรงช่วยที่บ้าน

2. ภาวะหนี้สิน กล่าวได้ว่าบ้านหนองกลางมีจำนวนไม่ถึง 10 ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน แหล่งเงินกู้ที่สำคัญก็คือ ธกส. พ่อค้าในหมู่บ้านและเพื่อนบ้าน อัตราดอกเบี้ยที่กู้กันในหมู่บ้านประมาณ 5-10% ต่อเดือน นอกจากนี้ก็อาศัยการกู้ข้าว กู้ 2 คิน 3 ต่อมาเมื่อธนาคารข้าวในหมู่บ้านก็ช่วยแก้ไขปัญหาการเป็นหนี้ลงได้บ้าง

ด้านสังคม

1. วัฒนธรรมชุมชน ปัจจุบันลักษณะทางวัฒนธรรม เป็นแบบผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมกับวัฒนธรรมแบบสมัยใหม่ กล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก็คือ การเปลี่ยนแปลงของวิถีการผลิตและอิทธิพลของวัฒนธรรมเมืองที่ไหลบ่าสู่ชนบท โดยผ่านทางบุคคลและสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ อาจจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.1 สถาบันครอบครัวและกลุ่มเครือญาติ ความผูกพัน กลมเกลียวและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันยังมีอยู่ค่อนข้างสูง แต่ขณะเดียวกันที่คนต้องไปทำงานต่างถิ่น ต้องไปทำงานรับจ้าง และการได้รับอิทธิพลความคิดแบบใหม่ ทำให้ความผูกพันในครอบครัวและในกลุ่มเครือญาติ เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ที่ดินที่พ่อแม่เคยแบ่งให้ลูก บางรายมีการซื้อขายกัน เด็ก ๆ จะเชื่อฟังหัวหน้าครอบครัวน้อยลง หันไปเชื่อฟังการโฆษณาขายสินค้าตามสื่อมวลชนต่าง ๆ มากขึ้น ในกลุ่มเครือญาติที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็เริ่มมีการจ้างงานกันมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นความสัมพันธ์ของเครือญาติในชุมชนที่อยู่ร่วมกัน 58 ครอบครัว ก็ยังเป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งต่อกันอยู่

1.2 ระเบียบสังคม ชาวบ้านมีจารีตประเพณีแต่โบราณหรือกฎหมายชาวบ้านนั้นเอง เพื่อให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เมื่อมีคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเรื่องขู่สาว ทะเลาะวิวาทชกต่อย

ทำร้ายร่างกาย ทั้งคู่กรณีจะ เจริญตกลงกันก่อน หากตกลงกันไม่ได้ก็จะให้ผู้อาวุโสทั้งสองฝ่ายรวม ทั้งผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ปัจจุบันชาวบ้านยังใช้วิธีนี้ยกเว้นแต่คดีอาญา และส่วนมากจะยอมความ กันได้ในชั้นการไกล่เกลี่ยของผู้อาวุโส

2. ประเพณีของชุมชน ประเพณีต่าง ๆ เกิดขึ้นจากความเชื่อความศรัทธา เป็นประ การสำคัญโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับศาสนาและชีวิตความเป็นอยู่ เช่น แต่งงาน บวชนาค การเกิด และงานศพ นอกจากนั้นก็เป็นประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น บุญสู่น้ำ บุญข้าวจี่ ทอดกรีน ออก- พรรษา เป็นต้น โดยเฉพาะในปัจจุบันคนที่ไปทำงานอยู่กรุงเทพฯก็นำผ้าป่ามาทอดที่บ้านตนเองทุก ปี ก็เป็นโอกาสให้คนที่ไปทำงานที่อื่นได้กลับมาเยี่ยมเยียนบ้านเรือนของตน คนที่คอยอยู่ทางบ้านก็ เตรียมทำขนมจีนต้อนรับ ครีกรึ้นทั้งหมู่บ้าน

3. การศึกษา ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะจบการศึกษาระดับป.4 โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ ระหว่าง 35 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว จะจบการศึกษา ป.4 ในหมู่บ้านกันทั้งนั้น มีคนที่จบ ปริญญาตรี 1 คน เท่านั้น

ด้านการปกครอง

การปกครองในหมู่บ้านก็อาศัยคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสองคน เป็นรองประธาน ฝ่ายปกครองและฝ่ายรักษาความสงบ มีฝ่ายอื่น ๆ อีก 7 ฝ่ายคือ

- ฝ่ายการคลัง
- ฝ่ายสาธารณสุข
- ฝ่ายสวัสดิการ
- ฝ่ายการศึกษา
- ฝ่ายพัฒนาส่งเสริมอาชีพ
- เลขาการ
- ผู้ทรงคุณวุฒิสภาตำบล

นอกจากนี้ยังมีตัวแทนจากคุ้มต่าง ๆ ในหมู่บ้านมาร่วมปรึกษาหารือด้วย โดยที่บ้าน หนองกลางมีครัวเรือน 58 ครัวเรือน ดังนั้น การปรึกษาหารือจึงเป็นไปโดยสะดวก ทุกเดือนผู้ใหญ่

บ้านจะไปประชุมที่อำเภอ แล้วก็ เอาข้อมูลมาประชุมลูกบ้านอีกครั้งหนึ่ง ในที่ประชุมจะมีการ
ปรึกษาหารือ และลงความเห็นกัน

ในด้านผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นคนที่มีความรู้จบ ม.4(ม.ศ.1) และมีความสนใจด้านการ
เมือง อ่านหนังสือพิมพ์ เป็นประจำ จึง เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา นอกจากนี้ก็ยังมีผู้นำคนอื่น ๆ
ทั้งที่อยู่ในตำแหน่ง และไม่ได้อยู่ในตำแหน่งคอยให้ความช่วยเหลือ บางคนมีความรู้ เรื่องสมุนไพร
บางคน เป็นนักปฏิบัติ บางคน เป็นนักคิด คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำกลุ่มนี้จะมีการปรึกษาหารือ
กันเป็นประจำ เมื่อมีเรื่องราวอะไรต้องบอกกล่าว ผู้ใหญ่บ้านจะเดินทางไปหาทุกบ้าน เพื่อส่งข่าว
ขอความคิดเห็น เมื่อเวลาประชุมก็มีการจัดวางประเด็นอย่างที่ว่าเรื่องใดจะขอความคิดเห็น เรื่อง
ใดจะขอมติ

ผู้นำชุมชนในบ้านหนองกลาง จึง เป็นที่เชื่อถือของคนในชุมชนมาก อายุของผู้ใหญ่
สุวรรณ บุญมะยา 40 ปี จึง เป็นคนสำคัญในการเคลื่อนไหว พัฒนาชุมชน

กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน

1. กลุ่มธนาคารข้าว เป็นกลุ่มที่ชาวบ้านจัดตั้งกันขึ้นมาเอง โดยไม่ต้องพึ่งความช่วยเหลือ
จากนอกชุมชน เริ่มจากนายสุวรรณ บุญมะยา (สมัยที่ยังไม่ได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน) ได้อ่านหนังสือ
พิมพ์ เจอข่าวการส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารข้าวและธนาคารรถไถ อัน เป็นนโยบายของผู้นำราชการ
จังหวัดลพบุรี สมัยปี 2522 (นายเชาว์คัน สุตลาภา) เลยนำข่าวคราวมาบอกเล่าเพื่อนบ้าน เห็น
ว่าพวกตนกำลังเดือดร้อนเรื่องดังกล่าว เนื่องจากต้องกู้ข้าวจากพ่อค้าในอัตราดอกเบี้ยสูงถึง 50%
(กู้ 2 คืน 3 ถึง ในหนึ่งฤดูการผลิต) จึงได้ปรึกษาหารือกันหลายครั้ง และได้ร่วมกันก่อตั้งธนาคาร
ข้าวภายในกลุ่มบ้านของตนขึ้นมา เริ่มแรกด้วยสมาชิก 18 คน ถือหุ้นคนละ 5 ถังข้าวเปลือก จาก
นั้นก็บริจาคตริพย์และลงแรงสร้างยุ้งฉางกันขึ้นมาเอง เมื่อ เดือนพฤศจิกายน 2522

หลังจากนั้นก็มีการออกระ เบียบของธนาคารข้าว และมีการ เลือกกรรมการธนาคาร
ข้าวโดยมีตำแหน่งดังนี้

1. ประธาน	นายสวน	เห็นงาม
2. รองประธาน	นายเลื่อน	รักษาโรค
3. เลขานุการ	นายสุวรรณ	บุญมะยา

และมีการแต่งตั้งกรรมการดูแลยังฉางอีก 5 คนต่างหาก สำหรับระเบียบธนาคาร
 ชาวมีใจความสำคัญคือ ให้สมาชิกภูในอัตราดอกเบี้ย ภู 4 ดอกเบี้ย 1 คนนอกกลุ่มซึ่งต้องมีสมาชิก
 2 คนค้ำประกัน ภูในอัตรา ภู 3 ดอกเบี้ย 1

ปี 2523 มีสมาชิกเพิ่มเป็น 29 คน มีข้าวเปลือก 145 ถัง

ปี 2526 สมาชิกได้ช่วยกันสร้างฉางใหม่ความจุ 20 เกวียน

ปี 2528 สภาตำบลได้อนุมัติเงินสร้างยังฉาง ขนาด 30 เกวียน

ราคา 120,000 บาท สำหรับกลุ่มธนาคารชาวบ้านหนองกลาง ในปีงบประมาณ
 2529 โดยใช้บ กสช.

ปัจจุบัน (2530) กลุ่มธนาคารชาวบ้านมีสมาชิก 32 คน

เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มใหญ่ เมื่อบ้านหนองกลางแยกหมู่บ้านมาตั้งต่างหาก
 เลยปรึกษากันว่าจะตั้งกลุ่มออมทรัพย์เฉพาะในหมู่บ้านขึ้นใหม่ ปี 2531 จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง
 กลุ่มออมทรัพย์เฉพาะบ้านหนองกลางขึ้น โดยนำเงินไปฝากไว้ที่ธนาคารออมสิน อ.ท่าตูม

3. กิจกรรมอื่น ๆ เช่น ธนาคารยา ตั้งขึ้นเมื่อปี 2527 สมาชิกลงทุนกันคนละ 10
 บาท

นอกจากกิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้านแล้ว บ้านหนองกลางยังมีกิจกรรมที่สำคัญที่เป็นกองทุน
 พัฒนาหมู่บ้านต่อไป คือ ประมงหมู่บ้าน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ในหมู่บ้านหนองกลางนอกจากจะมีเกษตร พัฒนาการประจำตำบลแล้ว ยังมีหน่วยงาน
 พัฒนาเอกชน คือ มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ส่งเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหมู่บ้านด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 เสริมกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านในการพัฒนาชีวิตและชุมชน ลักษณะงานจะ
 เน้นกระบวนการฝึกอบรม พาชาวบ้านไปศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ และส่งเสริมการแก้ไขปัญหาพื้น
 ฐานในชุมชน กิจกรรมที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมสนับสนุนในบ้านหนองกลาง เช่น การใช้
 ยาสมุนไพรรักษาโรค การจัดตั้งโรงสีรวม ประมงหมู่บ้าน และแหล่งความรู้ เป็นต้น

1.3 บ้านม่วงมูล ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

บ้านม่วงมูล หมู่ 8 ต.หนองบัว เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ย้ายมาจากบ้านหัวเสือซึ่งเป็นบ้านเก่าแก่ อยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านหนองบัว บ้านม่วงมูลตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูล สมัยก่อนปลูกมะม่วงมาก จึงเรียกบ้านม่วงมูล มีลำห้วยทรายอยู่กลางบ้าน เมื่อมีคนมากขึ้น ก็มีการอพยพข้ามฝั่งห้วย มีนายเพชร นายหาญ ข้ามห้วยมาอยู่ฝั่งนี้ จึงเรียกชื่อว่า "บ้านน้อย" หรือ บ้านกุดจับ เพราะมีกุดจับอยู่แต่ชาวบ้านไม่ค่อยนิยมชื่อนี้สัก มักจะ เรียกม่วงมูลมากกว่า เป็นม่วงมูลหมู่ 8 และ หมู่ 9

ผู้ใหญ่คนแรกของบ้านม่วงมูลหมู่ 8 คือ นายโสภณ พันธเนตร ต่อมาก็เป็นนายพรหม พันธเนตร ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

อาณาเขต บ้านม่วงมูลอยู่ห่างจากอำเภอท่าตูมประมาณ 10 กิโลเมตร โดยแยกจากถนนสายท่าตูม-รัตนบุรี ที่บ้านหนองบัวประมาณ 3 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อ	แม่น้ำมูล
ทิศใต้	ติดต่อ	ทุ่งนา เชื่อมต่ออาณาเขตบ้านหนองบัว
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	บ้านม่วงมูล หมู่ 9 ลำห้วยปูน เชื่อมต่อบ้านอาคยา อ.รัตนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ห้วยหว่า บ้านไกลเสนียด

ประชากร มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 105 ครัวเรือน ประชากร 516 คน แยกเป็นเพศชาย 261 คน และเพศหญิง 255 คน

ด้านเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านตำบลหนองบัวไม่แตกต่างกันนักคือ ทำนา ทำไร่ปอ และปลูกผักบ้าง เล็กน้อย เนื่องจากบ้านม่วงมูลอยู่ติดกับลำน้ำมูล อาชีพอีกอย่างหนึ่งจึงเป็นการจับปลา

การรับจ้างก็เหมือน เช่น หมู่บ้านอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป ที่หนุ่มสาวจะออกไปทำงานที่กรุงเทพฯ พอถึงฤดูทำนาก็จะกลับมาบ้าน

อาชีพหนึ่งที่คนในหมู่บ้านเก่ง ก็คือ การเป็นช่าง ทั้งช่างไม้ ช่างปูน คนเหล่านี้จะออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน สร้างบ้าน ตามที่ต่าง ๆ ที่รับเหมา ไว้ คนกลุ่มนี้เองที่มีโอกาสเห็น

ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม และเป็นคนนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่หมู่บ้าน เช่น การคิดจัดตั้งโรงสีรวม เป็นต้น

ด้านสังคม-การศึกษา

ผู้วิจัยไม่ขอกล่าวซ้ำ เพราะข้อมูลในส่วนนี้มีลักษณะเหมือนของบ้านหนองกลางที่อยู่ใน ต.หนองบัว (ตำบลเดียวกัน) ระบบ เครือญาติ สถาบันครอบครัวยังเป็นสถาบันอันสำคัญของชุมชน กิจกรรมทุกอย่างยังได้รับการสนับสนุนด้วยดีถึงแม้ว่าบางลักษณะจะเปลี่ยนรูปไป เป็นการจ้างกันมากขึ้น เช่น การจ้างเกี่ยวข้าว จ้างลงแรงช่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

สังคมของบ้านม่วงมูล เป็นสังคมของคนลาว เหมือนเช่นบ้านหนองกลางซึ่งต่างจากบ้านบัลลังก์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคน เขมร (ที่เรียกว่าคนลาว, คน เขมรนั้น ผู้วิจัยเรียกตามการใช้ "ภาษา" ของคนในชุมชนนั้น เป็นหลัก) ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ คล้ายคลึงกันกับบ้านหนองกลางและบ้านอื่น ๆ ในตำบลหนองบัว แต่ประเพณีอันหนึ่งที่ เป็นประเพณีใหญ่ของหมู่บ้านที่เป็นเสมือนศูนย์รวมของพลังสามัคคี ก็คือประเพณีการแข่งขันเรือ

การแข่งขันเรือของบ้านม่วงมูลจะจัดขึ้นในช่วงของการออกพรรษา บ้านอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงจะส่งเรือมาแข่ง ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนจึงต้องช่วยกันดูแลต้อนรับ แต่ละคุ้มในหมู่บ้านจะช่วยกันจัดหาอาหาร รับผิดชอบ เลี้ยงดูลูกเรือคุ้มละ 1 ลำ การแข่งขันเรือจึง เป็นประเพณีที่รวมน้ำใจของคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

ในด้านการศึกษานั้น คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะจบ ป.4 แต่เนื่องจากหมู่บ้านนี้มี ครู อยู่ในหมู่บ้านหลายคน ครูจึง เป็นบุคคลที่มีบทบาทช่วยสนับสนุนและพัฒนาชุมชนด้วย เช่น อาจารย์สี เชื้อชัย อาจารย์ธงชัย เชื้อชัย เป็นต้น

ด้านการปกครอง ปกครองโดยคณะกรรมการหมู่บ้านทั้ง 9 คน แต่เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านมีอายุ 59 ปี จะครบ เกษียณในปีนี้ ดังนั้นบทบาทการบริหารงานต่าง ๆ จึงอยู่กับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้านคนอื่น ๆ

นอกจากนี้ก็ยังมียุวกะลาในหมู่บ้านที่ช่วย เป็นหลักในการพัฒนาดังจะ เห็นจากกิจการของกลุ่มแม่บ้าน ที่มีการเปิดตลาดสมาชิกก็ได้อาจารย์สี เชื้อชัย เป็นหลักในการช่วยดูแลกลุ่ม เป็นต้น

เมื่อก้าวถึงผู้นำที่นำความ เปลี่ยนแปลงมาสู่หมู่บ้านมักจะเป็นผู้ช่วยและกรรมการคนอื่น ๆ ที่มีโอกาสได้ออกไปทำงานข้างนอกได้พบได้เห็นจากบ้านต่าง ๆ ก็นำมาปรับปรุงบ้านตน แต่

บทบาทส่วนนี้ก็ทำไม่เต็มที่นัก เพราะไม่ใช่ผู้ใหญ่บ้านโดยตรง จึงต้องอาศัยผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ซึ่งมีอายุมากกว่าช่วย เป็นฐานในการปรับปรุงพัฒนาชุมชน

ประกอบกับบ้านม่วงมูลหมู่ 8 และ หมู่ 9 อยู่ติดต่อกัน เป็นเครือญาติกัน และมีผู้ใหญ่ ไสว ซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ทางผู้ช่วยคือ 39-40 ปี ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมอะไรเกิดขึ้นทั้งสองหมู่บ้านก็ได้ช่วยกันปรึกษาหารือร่วมคิดร่วมทำด้วย

กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน

1. ธนาคารข้าว ตั้งขึ้นเมื่อปี 2526 โดยการระดมทุนกัน ทุนละ 50 กิโลกรัม เพื่อให้ชาวบ้านได้กู้ยืม ในอัตราดอกเบี้ย 4 คิน 5
2. กลุ่มแม่บ้านจัดตั้งศูนย์สวัสดิการตลาด ซึ่งได้ตัวอย่างจากศูนย์สวัสดิการตลาดของบ้านม่วงมูลหมู่ที่ 9 ซึ่งกรมพัฒนาชุมชนเข้ามาส่งเสริมต่อมา หมู่ 8 ได้นำไปตั้งในหมู่บ้านของตนบ้าง เมื่อเดือนพฤษภาคม 2530 โดยมีเกษตรตำบล และอาจารย์ลี เชื้อชัย สนับสนุนกลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมด 90 คน เริ่มแรกเป็น 69 คน ทุนคนละ 200 บาท สมาชิกได้ปันผลกำไรกันมาแล้ว ครั้งหนึ่ง ทำให้มีกำลังใจกันทุกคน การมาขายของที่ศูนย์สวัสดิการนี้ แม่บ้านจะเปลี่ยน เวนกันมาขาย วันละ 2 คน
3. กิจการโรงสีรวม เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้ชายเป็นหลัก ความสำเร็จของการจัดตั้งมาจากความร่วมมือและความตั้งใจกันเองของชาวบ้านที่จะตั้งโรงสีรวมดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไป
4. กิจกรรมอื่น ๆ ก็กำลังดำเนินกันแต่ยังไม่เป็นกิจลักษณะ เช่น การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

สำหรับในหมู่บ้านนี้ เกษตรตำบลและพัฒนากรตำบลได้เข้ามามีบทบาทช่วย เหลือสนับสนุนทางด้านกลุ่มแม่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ เช่น การสนับสนุนให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และศูนย์สวัสดิการ ตลาด เป็นต้น

2. กิจการโรงสีรวม

2.1 โรงสีข้าวกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านบัลลังก์ ต.ท่าตูม จ.สุรินทร์ โรงสีบ้านบัลลังก์ เป็นโรงสีข้าวของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งได้ขยายกิจการกลุ่มโดยการตั้งโรงสีรวมขึ้น เพื่อบริการสีข้าวให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน และนำประโยชน์ที่ได้มาสู่สมาชิกต่อไป

2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง โรงสีข้าวกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านบัลลังก์ ต.ท่าตูม อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ตั้งอยู่ในที่ดินของนางใส ขวัญใจ โดยเสียค่าเช่าในอัตรา 700 บาทต่อปี

ลักษณะของโรงสี เป็นโรงสีขนาด 2 ลูกหิน ขนาด 10 แรงม้า โดยซื้อจากเจ้าของเดิมซึ่งตั้งโรงสีอยู่ในบ้านบัลลังก์ ในราคา 60,000 บาท เดิมเป็นเครื่องที่ใช้น้ำมัน ยี่ห้อรัสตัน (ruston) ต่อมาเปลี่ยนเป็น ยี.เอ็ม.ซี. (G.M.C.) ต่อมาเปลี่ยนเป็นมอเตอร์ ใช้ไฟฟ้าจนกระทั่งปัจจุบัน

เปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2525

ทุนในการจัดตั้ง กลุ่มได้ขอกู้เงินจากกองทุนหมุนเวียน กรมพัฒนาชุมชน จำนวน 60,000 บาท โดยมีกำหนดระยะเวลาใช้คืนภายใน 5 ปี ทางกลุ่มได้ดำเนินการชำระ เงินคืนเป็นราย เดือน เดือนละ 1,000 บาท ภายในเดือนเมษายน 2531 กลุ่มก็ชำระหนี้หมด

สมาชิก เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ทั้งหมด เมื่อเริ่มตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในปี 2523 มีสมาชิก 50 คน ต่อมาในปี 2525 ซึ่งเป็นปีก่อตั้งโรงสี มีสมาชิกเพิ่มเป็น 62 คน ปัจจุบันสมาชิกเพิ่มเป็น 106 คน (ครอบครัว)

กรรมการบริหารโรงสีรวม เป็นกรรมการบริหารชุดเดียวกันกับกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 18 คน โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ทั้งหมด 4 ฝ่ายคือ

คณะกรรมการอำนวยการ	5	คน
คณะกรรมการส่งเสริม	5	คน
คณะกรรมการตรวจสอบ	5	คน
คณะกรรมการเงินกู้	3	คน

- ในการดำเนินงานนั้น ผู้ใหญ่สุทัศน์จะเป็นหลักในการดูแลกิจการทั้งหมด คณะกรรมการ ออมทรัพย์ก็มีอยู่ในตำแหน่ง คงจะเป็นเพราะกิจการโรงสีไม่จุกจิกเหมือนกิจการอื่น และมีคนทำหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว คือ บริการสีข้าว คณะกรรมการจึงไม่มีบทบาทอะไรมาก นอกจากเวลาโรงสีเสีย คนที่มีความรู้ก็มาช่วยแก้ไข

การบริการ ทุกวันจะมีพนักงานสีข้าวคอยบริการสมาชิก สมาชิกในกลุ่มออมทรัพย์เองที่มาขายของ ที่ศูนย์สวัสดิการตลาด ซึ่งอยู่ใกล้ที่ตั้งโรงสีรวม จะเป็นผู้ขายรำ ปลายข้าว หรือข้าวสารให้กับผู้มาซื้อ อัตราการบริการสมาชิกในการสีข้าวก็คือ ผู้มาสีข้าว 1 ทาบ โรงสีจะตักข้าวไว้ หากเป็นข้าวเปลือกจะตักประมาณ 1 ชัน หรือประมาณ 7-10 ชิด คือ 700-1,000 กรัม หากเป็นข้าวสารก็ประมาณครึ่งกิโลกรัม (500 กรัม) อัตราการขายรำกิโลกรัมละ 2 บาท ปลายข้าวกิโลกรัมละ 3 บาท ข้าวสาร 5 บาท

ด้านการเงิน ทุกเย็นจะมีการนำส่งเงินที่ขายรำ ข้าวสาร และข้าวปลายได้ให้คนทำบัญชีเก็บรวบรวมไว้ เมื่อครบเดือนคณะกรรมการหรือผู้ใหญ่บ้านก็จะนำเงินส่วนหนึ่งคือ 1,000 บาท ไปชำระหนี้แก่กองทุนหมุนเวียน และใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของกิจการโรงสี โดยเฉลี่ยแล้วโรงสีมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนเฉลี่ยได้ดังนี้

1. ค่าพนักงานสีข้าว	700	บาท
2. ค่าไฟฟ้าประมาณ	1,000	บาท
3. ค่าผู้จัดทำบัญชี	150	บาท
4. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	400	บาท

โดยเฉลี่ยแล้วโรงสีต้องใช้จ่ายประมาณ 2,200-2,500 บาท นอกจากนี้ยังต้องชำระหนี้ให้กับกองทุนหมุนเวียน เดือนละ 1,000 บาทด้วย โรงสีจึงต้องจ่ายเงินทั้งสิ้นประมาณเดือนละ 3,000 กว่าบาท นอกจากนี้หากเดือนใดเครื่องสีเสียก็จะต้องมีค่าซ่อมแซมเพิ่มขึ้นไปอีก ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับรายวันในช่วงที่สีข้าวตามปกติ เครื่องไม่เสียแล้วโรงสีจะมีรายได้ประมาณเดือนละ 4,000 บาท เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วโรงสีก็จะมีเงินสุทธิเหลือประมาณ 1,000 กว่าบาท แต่หากช่วงใดที่โรงสีมีข้าวสารน้อยโดยเฉพาะในช่วงปีนี้ที่ชาวบ้านได้ผลผลิตต่ำ ปริมาณการสีก็ลดลง ผลผลิตเช่น ข้าว ข้าวปลาย รำ ก็ลดจำนวนลงด้วย รายรับก็ลดลงตามลำดับ ดังสถิติรายการรับจ่ายของโรงสีในรอบ 6 เดือนที่แสดงได้ดังนี้

รายรับ-รายจ่ายของโรงสี ในรอบ 6 เดือน

เดือน	รายรับ	รายจ่าย
ด.ค.30	4,495	3,098
พ.ย.30	4,592	2,890
ธ.ค.30	3,736	3,533
ม.ค.31	3,191	4,368
ก.พ.31	1,729	2,664
มี.ค.31	3,967	2,944

จะเห็นได้ว่าในช่วงเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ค่าใช้จ่ายของโรงสีจะสูงกว่ารายรับ ทั้งนี้ เพราะต้องใช้เป็นค่าซ่อมแซมโรงสี และในเดือนกุมภาพันธ์รายจ่ายลดต่ำลงมาก เพราะการหยุดชะงักการทำงานของโรงสี ประกอบกับ เป็นช่วงที่ในหมู่บ้านมีโรงสีตั้งขึ้นอีกหนึ่งโรงด้วย จึงทำให้รายรับลดต่ำลง

ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ

ผลกำไรที่ได้จากการดำเนินงานโรงสี คณะกรรมการได้นำมาจัดสรรเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในรูปของการกู้ยืมมาซื้อปุ๋ย ที่ผ่านมามีเงินมาซื้อปุ๋ย เพื่อบริการให้กับสมาชิกประมาณ 25,000 บาท โดยมีสมาชิกที่ได้รับบริการจากเงินส่วนนี้ 80 กว่าคน นอกจากนี้ในยามที่มีโรคภัยไข้เจ็บก็ได้เงินส่วนนี้ เป็นเงินช่วยเหลือยามฉุกเฉิน

เนื่องจากกิจการโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ไม่ได้ เป็นกิจการที่เกิดจากการระดมทุนจากสมาชิกโดยตรง แต่เป็นการขยายกิจการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยยืมเงินจากกองทุนหมุนเวียนมาจัดตั้งดังนั้น จึงไม่มีการปันผลให้กับสมาชิก เหมือนเช่นกิจการของศูนย์สวัสดิการตลาด

ปัญหาและอุปสรรค โรงสี เป็นกิจการที่ไม่จุกจิก มีการสีหรือบริการเป็น เวลา ปัญหาที่หนักใจจึงมีน้อย ปัญหาส่วนใหญ่จึง เป็นปัญหาเรื่องเครื่องชำรุด ทำให้ต้องเสียเวลาในการซ่อม ซึ่งทำให้ชาวบ้านต้องไปสีข้าวที่หมู่บ้านอื่น เนื่องจากในบ้านมีเพียงโรงสีเดียว ต่อมาผู้ใหญ่สุทัศน์ เห็นความจำเป็นและความเดือดร้อนของชาวบ้าน จึงได้ซื้อโรงสีขนาดเล็กมา 1 เครื่อง เพื่อแบ่งเบาภาระการสีจากโรงสีรวมใน เรื่องนี้ก็มี การกล่าวถึงกันพอสมควรถึงความเหมาะสมหรือไม่ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่

สุทัศน์ ได้กล่าวว่าตนยินดีจะให้กลุ่มค่าเนินกิจการโรงสีรวมอีก เป็นแห่งที่สอง หากสามารถดำเนินการไปได้ โรงสีที่ซื้อหากมีกรรมการมารับผิดชอบดำเนินการจริงจัง ก็จะยกให้กลุ่มค่าเนินการต่อไป

ปัญหาค้านอื่นก็คง เป็นปัญหาในด้านผู้นำคือผู้ใหญ่สุทัศน์ต้องรับภาระกิจหลายด้าน หากผู้นำคนอื่น ๆ ได้ช่วยเหลือ เต็มที่กิจการในหมู่บ้านคง เจริญรวดเร็วไปไกลไม่ต้องตกหนักอยู่กับใครฝ่ายเดียว

2.1.2 การดำเนินการจัดตั้ง

ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ เกิดขึ้น เมื่อผู้ใหญ่สุทัศน์ ลืมมาตอนนั้น เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้เป็นตัวแทนของจังหวัดสุรินทร์ไปอบรมเรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งจัดโดยกรมพัฒนาชุมชน ที่แหลมฉบัง อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี เมื่อประมาณเดือนมิถุนายน 2525 ในการสัมมนาครั้งนั้นได้มีการแลกเปลี่ยนถึงการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ได้มีการพูดถึงการขยายกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้เกิดผลแก่สมาชิก เช่น การขยายกิจการศูนย์สาธิตการตลาด หรือกิจการโรงสี เป็นต้น

การมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากที่ต่าง ๆ ทำให้ผู้ใหญ่สุทัศน์ นึกถึงบ้านบัลลังก์ คือ บ้านบัลลังก์ซึ่งมีโรงสีอยู่ 2 โรง ซึ่งทำหน้าที่บริการชาวบ้านรับจ้างสีข้าว หลายคนบ่นว่าคนได้ข้าวน้อย คือโรงสีเอาประโยชน์มาก ผู้ใหญ่เลยคิดว่าหากในหมู่บ้านมีโรงสีเอง เป็นของกลุ่มทุกคนก็ได้ใช้บริการ และผลก็จะตกอยู่กับสมาชิกเองด้วย

เมื่อกลับจากการสัมมนา ผู้ใหญ่สุทัศน์จึงได้นำเรื่องราวปรึกษากับกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ ทั้ง 18 คน ทุกคนเห็นด้วยในความคิดจัดตั้งโรงสีรวม แต่ปัญหาคือจะได้เงินจากไหนมาตั้งโรงสี ผู้ใหญ่สุทัศน์จึงได้นำเรื่องราวปรึกษากับคุณสุธรรม สมพันธ์ซึ่งเป็นพัฒนามิเทศก์ และคุณรุจิรา ลักษุธ ซึ่ง เป็นพัฒนาการตำบลท่าตูมขณะนั้น คุณสุธรรมได้แนะนำให้กลุ่มยืมเงินจากกองทุนหมุนเวียนของกรมพัฒนาชุมชน โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย เป็นระยะเวลา 5 ปี และได้ช่วยติดต่อประสานงานให้

ผู้ใหญ่สุทัศน์ซึ่ง เป็นผู้ช่วยขณะนั้น ก็ได้ปรึกษากับกรรมการและสมาชิกกลุ่มตลอดมา นอกจากนี้ยังได้พากันไปศึกษาดูงานกิจการโรงสีในจังหวัดสุรินทร์ด้วย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2525 เป็นช่วงของการติดต่อประสานงาน เพื่อขอยืมเงิน ซึ่งก่อนหน้านั้นผู้ใหญ่ได้เรียกประชุมกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อปรึกษาหารือพร้อมด้วยสมาชิก เพื่อตกลงกันเรื่องตั้งโรงสีรวม รวม 3-4 ครั้ง สมาชิกต่างเห็นดีด้วยทุกคน และได้ตกลงกันว่า จะยืมเงินจากกองทุนหมุนเวียนจำนวน 60,000 บาท

เพื่อซื้อโรงสีในหมู่บ้านที่ตั้งใจจะขายอยู่แล้ว

ตุลาคม 2525 ก็ได้รับอนุมัติเงินยืมจากกองทุนหมุนเวียน ก็ได้ดำเนินการจัดซื้อโรงสีในวงเงิน 60,000 บาท โดยในช่วงแรกนั้น เป็น เครื่องใช้น้ำมันruston ต่อมาชำรุดจึงเปลี่ยนมาเป็น ยี. เอ็ม. ซี ต่อมาก็เปลี่ยน เป็น เครื่องใช้ไฟฟ้าแทน

โรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ก็จึงเกิดขึ้นในเดือนตุลาคม 2525 นั้นเอง โรงสีอีกโรงก็เลยเลิกกิจการไป เพราะไม่มีใครไปใช้บริการ การตั้งโรงสีบ้านบัลลังก์จึง เป็นไปในนามกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยสมาชิกไม่ต้องระดมทุนแต่เป็นการใช้เงินยืม เป็นทุนดำเนินการ

มกราคม 2526 ได้เริ่มดำเนินการสีข้าวอย่างจริงจัง และได้ชำระเงินกองทุนหมุนเวียนประจำทุกเดือน เดือนละ 1,000 บาท ซึ่งจะหมดหนี้สิ้นงวดสุดท้ายในเดือนเมษายน 2531 นี้

รวมระยะเวลาในการดำเนินการจัดตั้งประมาณ 4 เดือน

2.2 โรงสีรวมหนองบัวสามัคคี บ้านหนองกลาง อ.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ เป็นโรงสีที่ชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจและกำลังทรัพย์จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดบริการสีข้าวให้กับสมาชิก และพี่น้องประชาชนทั่วไป ผลประโยชน์ต่าง ๆ และกำไรก็เป็นของสมาชิก อีกทั้งส่งเสริมให้ชาวบ้านได้รวมตัวกัน เป็นกลุ่มก้อนอีกด้วย

2.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง โรงสีรวมหนองบัวสามัคคี ตั้งอยู่ที่หมู่ 11 คือ บ้านหนองกลาง ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ในที่ดินของนายต้น สระแก้ว ซึ่งได้บริจาคที่ดินให้เป็นที่ตั้งของโรงสี โดยขอรับเพื่อเลี้ยงหมู 1 ตัว

ลักษณะของโรงสี เป็นโรงสีขนาดเล็ก มีกำลังสีประมาณ 3 เกชียนต่อวัน ขนาด 1 ลูกหิน ยี่ห้าชั้นฟอน โดยซื้อมาจากบริษัทชัยชั้นฟอน อ.เมือง จ.สุรินทร์ ในราคา 80,000 บาท โดยเสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งดำเนินการจนกระทั่งเปิดโรงสีเป็นจำนวนเงิน 18,525 บาท

เปิดดำเนินการกิจการ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2530 โดยมีนายเสนอ มูลศาสตร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ในขณะนั้น เป็นผู้ทำพิธีเปิด

ทุนในการจัดตั้ง แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. จากการยืมเงินกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติ จำนวน 80,000 บาท โดยมีกำหนดระยะเวลาใช้คืนภายใน 5 ปี โดยในปีแรกใช้คืนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ส่วนปีต่อไปใช้คืนอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ปัจจุบัน (เมษายน 2531) ชำระหนี้ไปแล้ว 2 งวด เป็นเงิน 11,200 บาท

2. การระดมทุนจากสมาชิก ทุนละ 100 บาท แต่ละคนจะมีหุ้นได้ไม่เกิน 50 หุ้น สมาชิกก่อตั้งเริ่มแรกมีจำนวน 56 คน คิดเป็นมูลค่าหุ้น 310 หุ้น เป็นเงิน 31,000 บาท

สมาชิก สมาชิกก่อตั้งเริ่มแรกมีทั้งหมด 56 คน เป็นสมาชิกในบ้านหนองกลางหมู่ 11 จำนวน 42 คน เป็นสมาชิกจากหมู่บ้านใกล้เคียง 14 คน

กรรมการบริหารโรงสีรวม ประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ประธาน
2. รองประธาน
3. เภรัญญิก
4. เลขานุการ
5. กรรมการสีข้าว
6. กรรมการตรวจบัญชี 2 คน
7. กรรมการฝ่ายขาย 2 คน

รวม 9 คน ที่ปรึกษา 1 คน คือ ผู้ใหญ่บ้านรวมเป็น 10 คน

ในการบริหารกิจการโรงสีรวมนั้น ผู้ใหญ่บ้าน คือนายสุวรรณ บุญะยะ จะเป็นตัวหลักในการดำเนินการช่วยเหลือให้ข้อคิดต่าง ๆ และแม้แต่การช่วยเหลือในการสีข้าว เมื่อผู้สีข้าวลาออก ผู้ใหญ่ก็ช่วย เป็นธุระจัดการให้ แม้ว่างานในหน้าที่ผู้ใหญ่จะมากก็ตาม

ในส่วนคณะกรรมการนั้นได้มีการพบปะประชุมปรึกษาหารือทุกต้นเดือนอยู่แล้ว เพราะส่วนใหญ่นักที่เป็นกรรมการบริหารโรงสีก็เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านด้วย การปรึกษาหารือจึงมีลักษณะเป็นทีมงานที่ดี สำหรับสมาชิกนั้นมีการตกลงกันว่าประชุมกันทุกวันที่ 5 ของเดือน แต่ต่อมาก็มีการปรับเป็นการประชุมประจำ เดือนทุกต้นเดือนที่ผู้ใหญ่ประชุมหมู่บ้านเลย เภรัญญิกของกลุ่มก็จะชี้แจงการเงินให้สมาชิกทราบในวันนั้น

การบริการ ทุกวันจะมีคนคอยบริการสีข้าว ในช่วงแรกนั้นมีคนรับผิดชอบเรื่องการสีโดยตรง แต่ต่อมามีลาออกไปทำงานอื่น ผู้ใหญ่จึงเป็นคนรับผิดชอบสืบทอดมาภาระของผู้ใหญ่มากขึ้น กรรมการบริหารโรงสีรวมจึงได้ตกลงให้นายต้น สระแก้ว และนายอ้าย รินโยธา ซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้โรงสี ช่วยรับหน้าที่คอยบริการสีช่วยกับผู้ใหญ่ โดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ

ทุกวันโรงสีจะ เปิดบริการประมาณ 4-5 โมง เย็น สมาชิกก็จะ เอาข้าวมาวางทิ้งไว้ โรงสีก็จะคิดค่าบริการ เป็นข้าวเปลือก 1 ชัน ประมาณ 1 กิโลกรัมต่อ 1 ทาบ (1 ทาบประมาณ 30 กิโลกรัม) และโรงสีจะจำหน่ายข้าวสารกิโลกรัมละ 5 บาท ข้าวปลายกิโลกรัมละ 3 บาท และรำกิโลกรัมละ 2 บาท

ด้านการเงิน ทุก เย็น เมื่อปิดโรงสี กรรมการจะนำ เงินที่ขายรำ ข้าวสารและปลายข้าวมาส่งที่ เจริญชัย เพื่อทำบัญชี เนื่องจากโรงสีรวมยังไม่มีคนสีข้าวประจำ เป็นลักษณะอาสาสมัครไปก่อนโดย คอยกันว่าภาระหนี้สินที่ค้างค้างจากกองทุนพัฒนาชนบท เป็นปัญหาใหญ่ ดังนั้นทุกฝ่ายจึงต้องช่วยกันก่อน ดังนั้นรายจ่ายของโรงสีจึงมีเพียงค่าไฟฟ้า ซึ่ง เฉลี่ยประมาณ 400 บาทต่อเดือน ซึ่งต่ำกว่าของ บ้านบัลลังก์ เพราะ เปิดบริการสีข้าวมากกว่าและมีโรงสีรวมเพียง 1 โรงเท่านั้น (ภายหลังมีเพิ่ม อีก 1 โรง) นอกจากนั้นก็ เป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดประมาณ 300 บาท โดยเฉลี่ยแล้วโรงสีจะมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนประมาณ 500-700 บาท หากไม่มีค่าซ่อมแซมเครื่อง ซึ่ง เมื่อเทียบกับรายรับแล้ว โรงสีจะมีรายรับ เฉลี่ยแล้วประมาณ 2,300-2,500 บาท เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วจะมีเงิน เหลือเก็บ ไม่ต่ำกว่า 1,300 ต่อเดือน ดังรายการรับจ่ายในรอบ 6 เดือน ดังนี้

รายรับ-รายจ่าย ของโรงสีในรอบ 6 เดือน

เดือน	รายรับ	รายจ่าย
ต.ค. 30	2,735	2,162
พ.ย. 30	2,376	1,031
ธ.ค. 30	2,471	842
ม.ค. 31	1,831	221
ก.พ. 31	2,672	594
มี.ค. 31	2,204	421

เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ค่าใช้จ่ายสูงกว่าเดือนอื่น เพราะต้องเสียค่าซ่อมแซม
ค่าวัสดุอุปกรณ์ เช่น ค่าลูกยาง ขี้ข้าว เป็นต้น

เนื่องจากโรงสีข้าวระหมื่นเป็นงวด ช่วงปีแรกปีละ 1 ครั้ง ปีต่อ ๆ ไปปีละ 3 ครั้ง
ในแต่ละเดือนจึงมีค่าใช้จ่ายน้อย รายรับส่วนใหญ่จึง เก็บ เป็นกองทุนช่วยเหลือสมาชิกและ เตรียมข้าวระ
หมื่นเป็นงวด ๆ ต่อไป

ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ

เมื่อเปิดดำเนินการมาได้ 8 เดือน ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการบริหารโรงสีรวม
เห็นว่าชาวบ้านในหมู่บ้าน มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงิน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยกระทันหันหรือ เพื่อใช้
จ่ายในครอบครัว เป็นค่าใช้จ่ายจุกจิก บางครั้งต้องหยิบยืมจากญาติพี่น้องและนายทุนในหมู่บ้าน และ
ต้องเสียดอกเบี้ยด้วย คณะกรรมการจึงได้ตกลงกันว่าควรมำเงินรายได้ของโรงสีมาตั้ง เป็นกองทุน
กู้ยืมในหมู่บ้าน เพื่อใช้ภาวะฉุกเฉินโดยตั้งวงเงินไว้จำนวน 3,500 บาท ให้สมาชิกยืมได้ครั้งละไม่
เกิน 500 บาท แล้วชำระคืนภายใน 15 วัน โดยให้เหรียญกษาปณ์มีอำนาจในการตัดสินใจเต็มที่ในการ
อนุมัติเงินให้ยืม ซึ่งตั้งแต่เปิดให้ยืม เมื่อเดือนมกราคม 2531 มีผู้มาใช้บริการจำนวน 20 คน

ต่อมาความจำเป็นในการใช้เงินของชาวบ้านมีมากขึ้น เช่น ลูกจะแต่งงานหรือทำ
งานศพ ซึ่งต้องใช้เงินหลายพันบาท คณะกรรมการจึงได้ตกลงกันว่าหากใครจะยืมเงินนอกเหนือ
จากเงินฉุกเฉินแล้ว ให้คณะกรรมการประชุมตกลงกันก่อน เพื่ออนุมัติเป็นราย ๆ ไปซึ่งเงินจำนวน
นี้มีคนมาใช้บริการประมาณ 4 คนแล้ว

ปัจจุบันโรงสีมีเงินสุทธิที่ไม่รวมเงินฉุกเฉินประมาณ 16,000 บาท นับตั้งแต่เปิด
ดำเนินการมาได้ 11 เดือน ไม่รวมเงินที่ข้าวระหมื่นให้กับกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติไปแล้ว 2 งวด
เป็นเงิน 11,200 บาท ในเดือนเมษายน 2531 ซึ่งเป็นการดำเนินการครบ 1 ปี โรงสีจะมี
กำไรพอที่จะปันผลให้กับสมาชิกในอัตราหุ้นละ 10 บาทด้วย (สำรวจเมื่อมีนาคม 31)

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาของโรงสีหนองบัวสามัคคี ที่เห็นชัดก็คง เป็น เรื่องคนที่จะมาบริการสีข้าวที่ยัง
ไม่มีคนประจำแน่นอน ยังอาศัยผู้ใหญ่บ้าน อาศัยเพื่อนบ้าน คอยช่วยเหลือผลิตเปลี่ยนกันมาสี ด้วยจิต
ใจที่จะช่วยเหลือหมู่บ้านโดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ เมื่อถึงช่วงหนึ่งที่แต่ละคนมีภาระการงาน เช่น

ต้องไปทำนา และแม้ผู้ใหญ่เองจะไม่ได้ทำนาก็อาจจะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบ "คนสีข้าว" จึงเป็น เรื่องที่ต้องพิจารณากันต่อไป

2.2.2 การดำเนินการจัดตั้ง

ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ เดือนกันยายน 2529 กลุ่มผู้นำ ได้ปรึกษากันถึงกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ เช่น ธนาคารข้าว ซึ่งมีผลกำไรปันผลให้ สมาชิกไปแล้วและส่วนหนึ่งก็เก็บไว้เป็นกองกลางช่วยสมาชิก หรือ เป็นกองทุนของหมู่บ้านต่อไป กิจกรรมที่จะทำต่อไปได้มีคน เสนอว่า "โรงสีรวม" เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจอันหนึ่งที่ผลกำไรทุกอย่าง จะตกกับสมาชิก เอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วทุกครั้ง เรือนยังต้องพึ่งโรงสีแทน ครกตำข้าวซึ่งหมด สมัยไปแล้ว

ความคิดนี้ได้ก่อตัวขึ้นในจิตใจของผู้นำ 3-4 คน วันรุ่งขึ้นคือ 27 กันยายน 2529 ชาวบ้านไปช่วยกันปั้นฝายกันน้ำของหมู่บ้าน ชาวคราว เรื่องโรงสีรวมก็ เริ่มแพร่กระจายสู่หลาย ๆ คน

28 กันยายน 2529 เข้าวันรุ่งขึ้นผู้ใหญ่สุวรรณ บุญมะยา ผู้ใหญ่บ้านพร้อมด้วยผู้นำ 2 คน และเจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (นายสนั่น ชูสกุล) และอาสาพัฒนาชุมชน ได้ชวนกันไปดูโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านหนองกลางประมาณ 6 ก.ม. ผู้ใหญ่ สุทัศน์ สิมมา ผู้ใหญ่บ้านได้เล่าให้ฟังถึงประสบการณ์การทำโรงสีรวม รายรับ-รายจ่ายของโรงสี และความเป็นไปได้ต่าง ๆ ในการจัดทำโรงสี รวมถึงบริการต่าง ๆ ที่ให้กับสมาชิก เช่น การให้ ชาวบ้านกู้เงินโดยไม่เอาดอก เบี้ย เป็นต้น ความคิดในการจัดทำโรงสีนี้เริ่มมองเห็นความเป็นไปได้มากขึ้น เมื่อกลับถึงหมู่บ้าน ผู้ใหญ่ก็ได้เดินบอกกรรมการหมู่บ้านและผู้สนใจประมาณ 20 คนมา ประชุมร่วมกันในตอน เย็นวันนั้นเอง

เย็นวันที่ 28 กันยายน คนประมาณ 20 กว่าคน ได้มาคุยกันที่หน้าฉางข้าวธนาคาร ข้าวผู้ใหญ่ก็ได้ เริ่มพูดคุยด้วยความคิด-คำพูดที่เตรียมพร้อมมาอย่างดี เสนอ เป็นชุด ๆ กล่าวถึงความ สำเร็จของธนาคารข้าว ที่ได้ทำมา 6 ปีมีข้าว เกือบพันถึง เห็นควรที่จะขยายกิจการต่อไป โดยให้ กลุ่มธนาคารข้าว เป็นผู้ริเริ่ม ทหาสมาชิก เข้ามาเพิ่ม เพื่อระดมทุนโรงสี และชวนหมู่บ้านใกล้เคียงมา ร่วมด้วย ซึ่งมีความ ความเป็นไปได้มากที่สุด เพราะ เป็นพี่น้อง เพื่อนฝูงกันทั้งนั้น หรืออาจจะกู้จากกองทุน

พัฒนาชนบทแห่งชาติมาด้วยก็ได้ ไม่ต้องมีดอก เบี้ย บ้านบัลลังก์ เคยจะมาซื้อปุ๋ยแล้ว

ทุกคนที่มาสนใจกันมาก ต่างช่วยกันพูดแสดงความคิดเห็นถึงผลดีผลเสียและแนวทางในการดำเนินงานโรงสีต่อไปด้วย ปิดท้ายการพูดคุยวันนี้ด้วยการช่วยกันขอร้องให้กระจายข่าวไปยังทุกคุ้ม ทุกหมู่ได้รับรู้กันและชวนมาเข้าหุ้น

เรื่องที่ดินสำหรับสร้างโรงสี เป็น เรื่องใหญ่อยู่พอสมควร หลังจากได้คุยกันว่าในหมู่บ้านจะตั้งโรงสี ลุงตัน สระแก้วได้ประกาศยกที่ดินของตัวเองเพื่อจัดตั้งโรงสี โดยขอร่ำสำหรับ เลี้ยงหมู 1 ลู่ว ปล่อยให้ การบริจาคที่ดินนี้ทำให้หลายคนมีกำลังใจว่าการตั้งโรงสีคงจะเป็นไปได้แน่ ๆ

2 ตุลาคม 2529 ผู้ใหญ่ไต้ นำ เรื่องราวของโรงสีรวม เข้าที่ประชุมหมู่บ้าน ก็มีการพูดถึง เรื่องนี้อย่างคึกคักอีกครั้งหนึ่ง และต่อมา เรื่องราวของโรงสีรวมก็แพร่กระจายไปแทบทุกครัวเรือน นั่งคุยกันทุกครั้งที่มีการจับกลุ่ม

ในเดือนตุลาคมนี้เอง ได้มีการพูดถึง เรื่องการจัดงานประชาสัมพันธ์ข้าวคราวโรงสีอย่างเป็นทางการ โดยจะมีการเปิดอภิปรายโดย เชิญผู้มีความรู้ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กำนัน เจริญ แสกล้ำ กำนันตำบลน้ำเขียว อำเภอรัตนบุรี ที่มีความรู้เชี่ยวชาญทางด้านโรงสี เป็นอย่างดี ผู้ใหญ่ สุทัศน์ ลิ้มมา ซึ่งเป็นคนดำเนินกิจการโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์มาอภิปรายให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ

26 ตุลาคม 2529 ปลัดสาธิต ทองศรี ปลัดอำเภอกำแพง ซึ่งรับผิดชอบเรื่องกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติได้เข้ามาพูดคุยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องกองทุน และให้กำลังใจต่าง ๆ ทำให้สมาชิกธนาคารข้าวหลายคนหายสงสัย วันนี้เองที่ได้ตกลงแน่นอนที่จะจัดงานประชาสัมพันธ์โรงสีรวม โดย ชาวเพื่อนบ้านในหมู่ใกล้เคียงมาร่วมด้วย

กลุ่มผู้นำ ชาวบ้านต่างขยันคุยเรื่องกิจการโรงสี หลายคนไปแช่ปอที่แม่น้ำมูล ก็แวะไปดูโรงสีบ้านบัลลังก์ แล้วกลับมาชักชวนเพื่อนบ้าน การรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นมาตลอดของธนาคารข้าว 32 คน เป็นฐานอย่างดี ทางความคิด ทางด้านกำลัง และด้านเงินทุนที่จะก้าวสู่โรงสีรวม

12 พฤศจิกายน 2529 มีการประชุมกลุ่มธนาคารข้าวอีกครั้ง เรื่องการเตรียมงานประชาสัมพันธ์โรงสี ตกลงกันว่าสมาชิกธนาคารข้าวจำนวน 32 คน จะร่วมกัน เป็น เจ้าภาพ ทุกคนจะกลับไปชักชวนเพื่อนบ้านหมู่ 11 มาทุกหลังคาเรือน รวมทั้งชาวบ้านอื่น ๆ ด้วย

กลุ่มธนาคารข้าวนี้ มีกำไรทุกปีจากดอก เบี้ยข้าว สมาชิกกันกำไรส่วนหนึ่งไว้ เป็นทุนกลาง

มีอยู่ประมาณ 40 ถึงใหญ่ (10 กระสอบ) ทุนกลางนี้ถูกใช้ไปในงานส่วนรวม งานประชาสัมพันธ์ โรงสีคราวนี้ก็ได้นำข้าวมาขาย 2 กระสอบ เพื่อเป็นค่าอาหารเลี้ยงแขกที่จะมาในวันที่ 18 พฤศจิกายนนี้

18 พฤศจิกายน 2529 ชาวบ้านช่วยกันจัดสถานที่ ต้อนรับแขก แม่บ้านและเยาวชนช่วยกันเตรียมอาหาร เจ้าหน้าที่มูลนิธิช่วยกันทำจุลนิทรรศการ ดิทรูปโรงสีบ้านบัลลังก์และเนื้อหาต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงสี พร้อมข้อความสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา, ลุงสวัสดิ์ กลุ่มเกษตรกรบ้านเจียง, ประธานธนาคารข้าว, ผู้ใหญ่สุวรรณ, ลุงอรุณ และข้อความปลุกใจกัน คนสนใจเป็นอันมาก เป็นการสร้างบรรยากาศของงานได้เป็นอย่างดี

งานนี้มีผู้มาร่วมงานประมาณ 200 คน ผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา ผู้ใหญ่บ้านได้พูดถึงประสบการณ์การทำโรงสีที่บ้านบัลลังก์ และเน้นให้ทุกคนสามัคคีกันในการทำงานกลุ่ม ไม่ใช่ปล่อยให้ผู้นำทำไปคนเดียว เหมือนตนเอง ที่อะไรต้องทำเกือบทั้งหมด ต่อจากนั้นกำนัน เจริญก็ได้พูดเรื่องเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงสี พัฒนาการได้แล้ว เรื่องราวเกี่ยวกับการยืมเงินกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติว่าไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

วันนี้ได้มีการแจกใบสมัครให้กับผู้ร่วมงานทุกคนด้วย โดยให้กลับไปปรึกษาครอบครัวก่อน แล้ววันหลังค่อยสมัครพร้อมชำระค่าหุ้น หุ้นละ 100 บาท ไม่เกิน 50 หุ้น ผู้ใหญ่สุวรรณพูดถึงงานประชาสัมพันธ์ครั้งนี้ว่าได้ผล 80% คนที่มาร่วมเข้าใจหลักการของโรงสีรวมเป็นอย่างดี คนที่ยังลังเลอยู่ก็มั่นใจขึ้น

หลังจากวันนั้นก็มีการข่าว่าโรงสีโน้นโรงสีนี้จะขาย ก็มีความคิดกันว่าจะซื้อโรงสีเก่าดีไหม หลายคนออกความเห็น ว่าควรจะเป็นโรงสีใหม่จะได้ใช้ได้นาน ซึ่งหากเป็นโรงสีใหม่แล้วก็คงประมาณ 80,000 กว่าบาท พร้อมกับการติดตั้งยกโรง เรือน ค่าใช้จ่ายก็เป็นแสน ปัญหาที่หนักอกของผู้นำชุมชนก็คือจะได้เงินมาจากไหนบ้าง หนทางหนึ่งที่น่าไปแล้วก็คือการประชาสัมพันธ์เปิดรับสมาชิกเพื่อระดมทุน อีกทางหนึ่งก็คือการขอยืมเงินจากกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติ ซึ่งการยืมเงินส่วนนี้หมู่บ้านจะต้องมีบัญชีเงินฝากของกลุ่มกิจกรรมในหมู่บ้านอย่างน้อยที่สุด เท่าจำนวนเงินที่จะยืม ปัญหาว่าจะเอาเงินมาจากไหน เป็นสิ่งที่ต้องคิดต่อไป

ธันวาคม 2529 เป็นช่วงฤดูเก็บเกี่ยว (ปีนี้ฝนมาช้ากว่าทุกปีทำให้ชาวบ้านได้เก็บเกี่ยวในเดือนนี้) ชาวคราวโรงสียังกรุ่นอยู่ แต่เรื่องที่เป็นปัญหาหนักอกของผู้นำคือ จะได้เงินจากทางใด

เพื่อ เป็นหลักประกันในการยืมเงินจากกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติ ผู้ใหญ่สุวรรณ คิดที่จะ เอาเงิน
 ของตนฝากบัญชีไว้ก่อน และอีกทางหนึ่งก็ขอยืมเงินจากหมู่อื่น ๆ จำนวนหนึ่งมาสมทบ แต่วิธีหลัง
 ต่อมา เป็นไปลำบาก เพราะ เงินไขหมู่อื่นก็ต้องใช้เงินทำประโยชน์ เหมือนกัน

มูลนิธิซึ่งมี เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ เห็นความตั้งใจจริงของชาวบ้านและความเข้ม
 แข็งของผู้นำจึงได้อนุมัติเงินจำนวน 50,000 บาท เพื่อ เป็นเงินยืม เข้าบัญชีของกลุ่มไว้ เพื่อ เป็นหลัก
 ประกันในการยืมเงินกองทุนพัฒนาชนบทออกมา

เดือนนี้ จึง เป็น เดือนของการเปิดรับสมาชิกโรงสีรวม

3 มกราคม 2530 คุณจตุไรรัตน์ พันธุ์ชนะรักษาการแทนพัฒนาการอำเภอ และปลัดสาธิต
 ทองศรี ก็ได้มาร่วมประชุมประจำเดือนอีก ให้กำลังใจและชี้แนะแนวทางการดำเนินงานก็มองเห็น
 ความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน เป็นอย่างดี

5 มกราคม 2530 ได้ชวนกันไปฝากเงิน เป็นของผู้ใหญ่สุวรรณ 30,000 บาท มูลนิธิ
 50,000 บาท รวมเงินที่จะยืมจากกองทุนพัฒนาชนบทจำนวน 80,000 บาท วันนี้จึงได้ทำโครงการ
 ขอยืมเงิน เป็นที่เรียบร้อย ในส่วนการระดมทุนจากสมาชิกนั้น มีผู้แจ้งความจำนงจะเป็นสมาชิกกว่า
 60 คน คิดเป็น 350 ทุน เป็นเงิน 35,000 บาท แต่ยังไม่มีการชำระค่าหุ้น

21 มกราคม 2530 ผู้ใหญ่บ้านได้ประชุมกลุ่มธนาคารข้าว เพื่อแจ้งผล ปีนี้กลุ่มมีกำไรอยู่
 180 ถัง เมื่อหักค่าแรงงานข้าวขึ้นฉาง หักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ หักข้าวกันยุบแล้ว เหลืออยู่ 160 ถังใหญ่
 (ประมาณ 3,200 กิโลกรัม) หากคิดเป็นเงินแล้วจะได้ประมาณ 6,000 กว่าบาท ปกติกำไรส่วนนี้
 จะแจกคืนให้เจ้าของหุ้น แต่ปีนี้กรรมการขอบริจาคให้กับกลุ่มโรงสีรวม เพื่อนำไปซื้อสังกะสีมุงโรง
 เรือน สมาชิกยินดีเสียสละให้ โดยถือว่าถึงอย่างไรกลุ่มธนาคารข้าวก็เป็นตัวตั้งในการตั้งโรงสีอยู่
 แล้ว ไม่ได้คิดเรื่องได้เปรียบเสียเปรียบแต่ประการใด

กุมภาพันธ์ 2530 ประชุมวางแผนการจัดตั้งโรงสี ตกลงเริ่ม เลื่อยไม้วันที่ 6 กุมภาพันธ์
 โดยประกาศรับบริจาคเสา ไม้ ได้จนครบ

6 กุมภาพันธ์ สมาชิกเริ่ม เลื่อยไม้ สะสมไม้กันมาจนถึงเดือนมีนาคม

7 มีนาคม 2530 ยกโรงเรือน มาช่วยกันทุกคน บางคนทำอาหาร บางคนทำหน้าที่ช่าง

21 มีนาคม 2530 ไปสืบราคาโรงสี เดินสำรวจกันตลอดตลาดก็ตกลงซื้อโรงสีของบริษัท

"ชัยชันฟอน" ราคา 80,000 บาท พร้อมไคนาโม

27 มีนาคม 2530 ติดตั้งโรงสี 2 วัน เสร็จ รอซิเมนต์แห้งประมาณ 20 วัน จึงจะทำการเปิดสี

ระหว่างนี้ก็มีการคิดร่วมกันถึงการอบรมสมาชิก ร่างระเบียบ เลือกตั้งกรรมการบริหาร และคนสีข้าว

10 เมษายน 2530 อบรมสมาชิก ร่างระเบียบโรงสี และ เลือกตั้งกรรมการบริหาร โรงสี ช่วงเช้าเป็นการบรรยายจากผู้ใหญ่สุทัศน์ เกี่ยวกับการบริหาร การใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะบริหารคน นอกจากนี้ก็มีเกษตรตำบล และปลัดมาร่วมบรรยายด้วย มูลนิธิก็จัดนิทรรศการเล็ก ๆ อีก เช่น เคย เป็นรูปกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำมาในหมู่บ้าน จนกระทั่งภาพการจัดตั้งโรงสีรวมสำเร็จ

ในช่วงบ่ายอาจารย์จำรัส ต่อสุข ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งได้นำร่างระเบียบโรงสีที่ร่างมาก่อน เสนอให้สมาชิกพิจารณา ที่ประชุมรับรอง หลังจากนั้นก็เป็นการตั้งชื่อโรงสี คือ "โรงสีรวมหนองบัวสามัคคี" จากนั้นก็เป็นการ เลือกตั้งกรรมการ (ดังปรากฏในภาคผนวก)

มาถึงตอนนี้ทุกสิ่งทุกอย่างก็ลงตัวพอสมควร งานใหญ่อีกงานหนึ่งก็คือการระดมแรงงานไปตัดไม้ลำเล็ก ๆ มาล้อมรั้วโรงเรือน ต่อจากนั้นชาวบ้านก็ต้อง เตรียมรับงานใหญ่อีกงานคือการเปิดโรงสีรวม

25 เมษายน 2530 พิธีเปิดโรงสีโดยนาย เสนอ มูลศาสตร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ แต่ละคนต่างช่วยกันอย่างขันแข็ง

จนถึงวันเปิดโรงสี สามารถระดมทุนได้ 277 ทุน เป็นเงิน 27,700 บาท

รวมระยะเวลาในการดำเนินงานนับตั้งแต่เริ่มคิดจนกระทั่งเปิดโรงสีเป็นเวลา 7 เดือนเต็ม

2.3 โรงสีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านม่วงมูล ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ จัดตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน ที่ปรารถนาจะมีโรงสีเป็นของตนเอง วิธีการที่จะเป็นไปได้ก็ต้องรวมกลุ่มกัน เพื่อ เป็นเจ้าของกิจการ ถึงแม้โรงสีนี้จะมีชื่อว่าโรงสีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แต่ภายในหมู่บ้านยังไม่ได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์กันอย่างจริงจัง การตั้งชื่อกลุ่มนี้ก็เพื่อ เป็นแนวทางที่จะพัฒนากลุ่มต่อไป

2.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง โรงสีรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านม่วงมูล หมู่ที่ 8 ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ คงอยู่ในที่ดินของนายพุทธา สดับสาร ซึ่งได้บริจาคที่ดินให้เป็นที่ตั้งของโรงสี โดยขอร่ำเพื่อเลี้ยง หมู 1 ตัว

ลักษณะของโรงสี เป็นโรงสีขนาด 3 ลูกหิน ใช้น้ำมัน เป็นโรงสีเก่าที่ใช้มานานแล้วประมาณ 7 ปี ซ่อมมาในราคา 30,000 บาท ค่าติดตั้งและค่าเตรียมการก่อนเปิดโรงสีประมาณ 15,200 บาท

เปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2530 โดยนายบุญเลิศ เนินทอง นายอำเภอท่าตูม เป็น ประธานในพิธีเปิด ก่อนเปิดดำเนินการได้เปิดทดลองให้สมาชิกสีเป็นเวลา 1 อาทิตย์

ทุนในการจัดตั้ง ได้จากการระดมทุนกันเองในหมู่สมาชิก ในราคาหุ้นละ 100 บาท สมาชิกแต่ละคน ลงทุนได้ไม่เกิน 30 หุ้น สมาชิกก่อตั้งทั้งหมด 65 คน คิดเป็น 452 หุ้น จำนวนเงิน 45,200 บาท

สมาชิก สมาชิกก่อตั้งทั้งหมด 65 คน ปัจจุบันเพิ่มขึ้นอีก 2 คน เป็น 67 คน ในอนาคตคาดว่าจะมี สมาชิกเพิ่มขึ้นอีก และคนที่ถือหุ้นมาก ๆ เช่น 30 หุ้น ก็มีความตั้งใจที่จะกระจายหุ้นของตนเองออกไป เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

กรรมการ ประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประธาน
2. รองประธาน
3. เลขานุการ
4. ไทรัญญิก
5. รอง ไทรัญญิก
6. กรรมการสีข้าว
7. กรรมการชาย 2 คน
8. ผู้ตรวจบัญชี 3 คน
9. ธุรกิจ 1 คน
- รวมทั้งสิ้น 12 คน

คณะกรรมการบริหารโรงสีรวมของบ้านม่วงมูลนี้ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนโดยกรรมการชาย

2 คน ต้องรับผิดชอบตลอด จึงมีการหมุนเวียนสมาชิกให้มาขายร่กันวันละ 2 คน การดำเนินกิจการส่วนใหญ่ก็มาจากการตกลงในหมู่คณะกรรมการและมีผู้นำ 3-4 คนเป็นหลัก เนื่องจากในหมู่บ้านมีโรงสีถึง 4 โรงและก็มี 1 โรง เป็นของผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นผู้ใหญ่จึงไม่ได้เข้าร่วมในกิจการของโรงสีรวมด้วย คนที่เป็นแกนนำหลักจริง จึงเป็นที่มาของผู้ช่วยและกรรมการคนอื่น ๆ

การบริการ โรงสีมีผู้รับผิดชอบในการสีข้าว 1 คน โดยการจ้างในอัตราเดือนละ 400 บาท ส่วนคนขายร่ ข้าวสาร ข้าวปลาย ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาขายทุกเย็น อัตราค่าบริการร่บับละ 10 บาท (กะเปาะละ 1 บาท) ข้าวปลายกิโลกรัมละ 3 บาท ข้าวสารกิโลกรัมละ 5.50 บาท

ด้านการเงิน เหมือนเช่นโรงสีทั้ง 2 โรง คือทุกเย็นจะมีการนำส่งเงินให้ เทรี่ญุก เพื่อจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อ เดือนจะมีดังนี้

- ค่าจ้างคนสีข้าว	400	บาท
- ค่าน้ำมัน	900	บาท
- เบ็ดเตล็ด	200	บาท
รวม	1,500	บาท

โดยเฉลี่ยแล้วโรงสีจะมีรายรับประมาณ 2,500 บาท เมื่อหักค่าใช้จ่ายต่อ เดือนแล้วโรงสีจะมีรายได้สุทธิประมาณ 1,000 กว่าบาท ดังรายการรับ-จ่ายในรอบ 6 เดือนดังนี้

รายรับ-รายจ่ายของโรงสีในรอบ 6 เดือน

เดือน	รายรับ	รายจ่าย
ด.ค.30	2,584	1,310
พ.ย.30	2,503	1,717
ธ.ค.30	2,851	1,143
ม.ค.31	2,366	2,157
ก.พ.31	2,427	1,288
มี.ค.31	2,433	2,677

ในช่วง เดือนมกราคมและ มีนาคม 2531 ค่าใช้จ่ายจะสูงกว่า เดือนอื่นทั้งนี้เพราะใช้จ่ายเป็นค่าซ่อมแซมโรงสี

ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ

ภายหลังดำเนินการมาได้ 6 เดือน คณะกรรมการได้ปรึกษาหารือกัน เพื่อปันผลให้กับสมาชิก เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ โดยปันหุ้น หุ้นละ 11 บาทในโอกาสต่อไป คณะกรรมการได้คิดร่วมกันว่า ควรจะจัดตั้ง เป็นกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกได้กู้ยืมเหมือน เช่น โรงสีหนองบัวสามัคคี

ปัญหาและอุปสรรค

เนื่องจากในหมู่บ้านมีโรงสีถึง 4 โรง ดังนั้นในช่วงระยะแรกที่โรงสีรวมเปิดดำเนินการ จึงมีการแย่งลูกค้ากันบ้าง แต่มาในระยะหลัง สมาชิกได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ตนเองได้รับก็มาใช้บริการโรงสีรวมเป็นประจำ ปัญหาที่อาจจะไม่คล่องตัวนักสำหรับบ้านม่วงมูลก็คือ ผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ลงมาร่วมในกิจการโรงสีด้วย และผู้เป็นต้นคิดหลักในเรื่องโรงสี คือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็มีอาชีพในงานช่วงที่ต้องออกจากหมู่บ้าน เป็นระยะเวลานาน ทำให้ไม่มีใครบริหารกิจการและมองอนาคตต่อไป แต่ถึงกระนั้นในหมู่บ้านก็มีผู้นำคนอื่นที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือกิจการ สานต่อไปได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบเครือข่ายที่ช่วยประสานให้กิจการดำเนินไปด้วยดี ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทวิเคราะห์

2.3.2 การดำเนินการจัดตั้ง

ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านม่วงมูล เกิดขึ้นจากการได้เห็นประสบการณ์ของโรงสีรวมบ้านบัลลังก์และโรงสีรวมบ้านหนองกลาง (โรงสีรวมหนองบัวสามัคคี) อาศัยที่บ้านม่วงมูล บ้านหนองกลาง บ้านบัลลังก์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกลกันนัก การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลติดต่อถึงกัน และกัน ประกอบกับผู้นำในการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านม่วงมูล เป็น "เสี้ยว" เพื่อนสนิทกับผู้นำบ้านหนองกลางฯ ความคิดข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ จึงเกิดการแลกเปลี่ยนกันขึ้นประกอบกับคุณประโยชน์ของโรงสีรวมนั้น ผลกำไรทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่กับสมาชิก ก็เป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่ทำให้บ้านม่วงมูล คิดที่จะตั้งโรงสีรวมขึ้น

ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาปรึกษาหารือในหมู่ของผู้นำชุมชนในเดือนกรกฎาคม 2530 หลายคนให้การสนับสนุนความคิดนี้ แต่ก็ยังไม่สามารถคิดที่จะดำเนินการต่อไปได้ เพราะหากจะตั้งโรงสีจำ เป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินหลายหมื่นบาท ซึ่งอาจจะถึงแสน ในช่วงแรกจึงเป็นเพียงการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันถึงผลดีของโรงสีรวม ถึงแม้บ้านม่วงมูลจะมีโรงสีถึง 4 แห่งแล้วก็ตาม

ความเหมาะสมพอดีของโอกาสเกิดขึ้นกับบ้านม่วงมูล เมื่อความคิดการจัดตั้งโรงสีรวม
ได้รับความสนใจจากหมอพิชิต สิงห์ธีร์ สาธารณสุขประจำตำบลหนองบัว ซึ่งได้ซื้อโรงสีไว้หนึ่ง
เครื่อง อยู่ที่บ้านคอนคอย ต.หนองฮี อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด ในครั้งแรกมีความตั้งใจที่จะไปติด
ตั้งโรงสีที่บ้านหนองบัวหมู่ 1 แต่เมื่อเห็นความตั้งใจของผู้นำชุมชนบ้านม่วงมูล (ซึ่งมีตำแหน่ง เป็น
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน) จึงได้เสนอขายโรงสีให้ในราคา 30,000 บาทพร้อม
โรงเรือน

ความเป็นไปได้ในการจัดทำโรงสีรวมเกิดขึ้น ผู้นำความคิดในการจัดตั้งโรงสีได้คิดกันว่า
หากมีคน 10 คน ลงทุนกันคนละ 3,000 บาทก็จะได้โรงสีแล้ว ตกลงกันว่าจะทำโรงสีรวมแน่ ๆ
ต่อมาก็เห็นว่าหากจะทำเพียง 10 คน พี่น้องชาวบ้านของเราอีกหลายครอบครัวที่ต้องใช้บริการของ
โรงสี หากชักชวนมาร่วมจัดตั้งโรงสีด้วยกันก็จะเป็นผลดีแก่กลุ่ม ประโยชน์ก็จะตกแก่พี่น้องในหมู่บ้าน
เอง จึงตกลงกันว่าจะชักชวนสมาชิกเพิ่มขึ้น กระจายข่าวให้สมาชิกได้รับรู้

การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกได้รับรู้ ก็โดยการแบ่งคุ้มกันรับผิดชอบชักชวนกัน โดยการเดิน
ไปคุยถึงที่บ้าน เจอกันที่ไหนก็จับกลุ่มคุยกัน สังคมในหมู่บ้านมีความเป็นพี่น้องรู้จักกันหมดอยู่แล้วข่าว
คราวก็ไปถึงกันโดยรวดเร็ว

ผู้นำในการจัดตั้งได้ปรึกษากันถึง เรื่องที่ดินที่จะจัดตั้งโรงสี หลายคนเห็นว่าคงจะขอบริจาค
ที่ดินจากนายพุทธา สดับสาร เพราะ เป็นที่อยู่กลางหมู่บ้านที่ไปมาสะดวก จึงได้มีการปรึกษาหารือกัน
ตกลงนายพุทธา ได้บริจาคที่ดินให้โดยขอร่าเพื่อ เลี้ยงหมู 1 ตัว

กลางเดือนกรกฎาคม 2530 เดือนเดียวกันนี้เอง ก็มีการประชุม ผู้สนใจทั่วไป เพื่อให้
เข้าใจเรื่องโรงสีรวม และได้ตกลงกันว่าจะไปดูโรงสีในวันต่อมา

รุ่งขึ้น ผู้นำความคิดในเรื่องการจัดตั้งโรงสีและผู้สนใจประมาณ 10 คนก็เดินทางกลับบ้าน
คอนคอย ต.หนองฮี อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด เพื่อดูสภาพโรงสี

เมื่อกลับมาจากดูโรงสี ก็ตกลงกันว่าทำแน่ ๆ ก็เริ่มระดม เก็บหุ้นได้ประมาณ 10,000
กว่าบาทที่ชำระค่าโรงสีไปก่อน อีก 2-3 วันต่อมา คณะชาวบ้านประมาณ 20 คนพร้อมด้วยแม่บ้าน
3 คน ก็เตรียมอาหารกันไป ช่วยกันรื้อโรงสี แม่บ้านก็ทำอาหารเลี้ยงเป็นกองหนุน

26 กรกฎาคม 2530 ก็ติดตั้งโรงสี พี่น้องชาวบ้านมาช่วยกัน เป็นอย่างดี ประกอบกับใน
หมู่บ้านมีช่างผู้ เชี่ยวชาญอยู่แล้วจึง เป็นการสะดวกมากขึ้น และได้ช่างจากบ้านหนองบัวมาช่วยด้วยอีก

แรงก็ เป็นอัน เสร็จ เรียบร้อย

ในระยณะนี้ก็มีการ เก็บระคมทุนไป เรือย ๆ จนกระทั่งถึงวัน เปิดโรงสิรวม

เมื่อติดตั้งโรงสิ เรียบร้อยก็ เปิดทำการสิทดลองให้สมาชิกมาสิฟรีประมาณ 1 อาทิตย์

5 สิงหาคม 2530 ก็ เป็นการ เปิดโรงสิ โดยนายอำเภอบุญเลิศ เนินทอง นายอำเภอ
ทำตุม ชาวบ้านต่างมาช่วยงานกันตามภาระหน้าที่ ผู้หญิงก็มักจะเป็นฝ่ายเตรียมอาหาร ส่วนผู้ชายก็ทำ
หน้าที่รับแขก เตรียมการ

จนกระทั่งวัน เปิดโรงสิและต่อมาอีกไม่กี่วัน สมาชิกในการจัดตั้งโรงสิรวมบ้านม่วงมูลก็มี
จำนวน 65 คน รวม 452 ทุน เป็นเงิน 45,200 บาท ต่อมาสมาชิก เพิ่มเป็น 67 คน ดำเนินการ
มาได้ 6 เดือนก็ปันผลให้สมาชิก ทุนละ 11 บาท (สมาชิก 65 คนนี้ เป็นสมาชิกที่อยู่บ้านม่วงมูลหมู่ 8
53 คน และ เป็นสมาชิกที่อยู่บ้านม่วงมูลหมู่ 9 และหมู่อื่น ๆ จำนวน 12 คน)

รวมระยยะ เวลาในการดำเนินการจัดตั้งโรงสิรวมประมาณ 1 เดือน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการตัดสินใจรับความรู้ใหม่ของชาวบ้านในการจัดตั้ง
โรงสีรวมทั้ง 3 แห่ง ในประเด็นต่อไปนี้

1. ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม
 - ทำไมจึงจัดตั้ง มีเหตุปัจจัยอย่างไร
2. การเผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมสู่สมาชิกในชุมชน พิจารณาองค์ประกอบของการเผยแพร่ในประเด็นต่อไปนี้
 - ก. คุณลักษณะหรือคุณประโยชน์ของโรงสีรวม
 - ข. การถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล วิธีการเผยแพร่
 - ค. ระยะเวลาในการจัดตั้ง
 - ง. สมาชิกในชุมชนและกิจกรรมในอดีตในประเด็นต่อไปนี้
 - ผู้นำ
 - เจ้าหน้าที่ส่งเสริม
 - ระบบ เครือญาติในชุมชน
 - กิจกรรมกลุ่มในชุมชน
 - ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. การตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกโรงสีรวม วิเคราะห์ตามกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation-decision process) ของ โรเจอร์ส และ ชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker) 4 ขั้นตอน คือ
 - ก. ชั้นความรู้ (Knowledge)
 - บุคคลเข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมหรือความรู้นั้น
 - ข. ชั้นการจูงใจ (Persuasion)
 - บุคคลสร้างทัศนคติชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น
 - ค. ชั้นการตัดสินใจ (Decision)
 - บุคคลทำกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธ

(ดังแผนภาพการวิเคราะห์ต่อไปนี้)

แผนภาพการวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจรับความรู้ใหม่ของชาวบ้านในการจัดตั้งโรงสีรวม

ภาพที่ 4

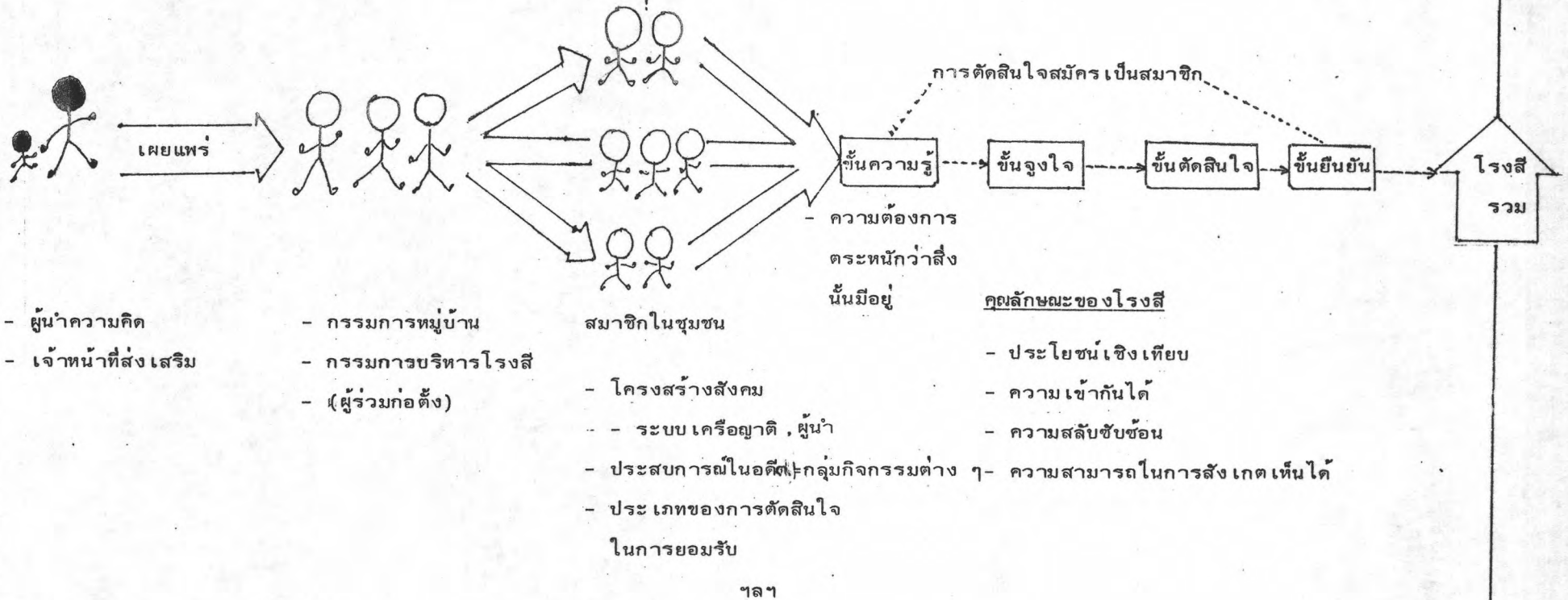
ที่มา ผู้วิจัยประมวลจากกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation-decision process) ของโรเจอร์ส และ ชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker)

ตัวแปร เกี่ยวกับผู้รับสาร

- การศึกษา
- ฐานะทางสังคม
- ทักษะต่อการเปลี่ยนแปลง
- ความเป็นสากลของบุคคล

ไม่ผูกติด

ฯลฯ

- ผู้นำความคิด
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

- กรรมการหมู่บ้าน
- กรรมการบริหารโรงสี
- (ผู้ร่วมก่อตั้ง)

สมาชิกในชุมชน

- โครงสร้างสังคม
- ระบบเครือญาติ, ผู้นำ
- ประสบการณ์ในอดีตของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ
- ประเภทของการตัดสินใจ

ในการยอมรับ

ฯลฯ

คุณลักษณะของโรงสี

- ประโยชน์เชิงเทียบ
- ความเข้ากันได้
- ความสลั้บซับซ้อน
- ความสามารถในการสังเกตเห็นได้

ช่วงระยะเวลา

1. โรงสีข้าวกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านบัลลังก์ ต.ท่าตูม จ.สุรินทร์

1.1 ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม

ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมเริ่มจากผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา ได้ไปอบรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่แหลมฉบัง อ.ศรีราชา จ.สุรินทร์ เมื่อเดือนมิถุนายน 2525 การอบรมครั้งนี้ทำให้ได้รับความรู้ว่ากิจการโรงสี เป็นกิจการที่ทำได้ เมื่อย้อนความคิดสู่บ้านบัลลังก์เอง ผู้ใหญ่สุทัศน์ก็เห็นว่า ในหมู่บ้านนั้นมีโรงสี 2 โรงสีประโยชน์ทั้งหลายก็ตกอยู่กับเจ้าของโรงสี เขาจะเอาข้าวเราไปมากน้อย เท่าไรไม่รู้ แต่ถ้าเป็นโรงสีรวมประโยชน์ทั้งหลายก็จะตกอยู่กับสมาชิกเอง ประโยชน์ของโรงสีนี้เองที่เป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่ทำให้ผู้ใหญ่สุทัศน์ ดัดตั้งโรงสีรวมขึ้นในหมู่บ้าน ความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์และกรรมการหมู่บ้าน จึงนำเรื่องนี้ปรึกษาหารือกัน คุณสุธรรม สมพันธ์ พัฒนานิเทศก์อำเภوتاตูมและคุณรุจิรา ลักษุช พัฒนาการ ขณะนั้น ซึ่งทั้ง 2 ท่านก็ได้ให้คำแนะนำชี้แนะให้ เห็นถึงช่องทางที่จะยืมเงินทุนหมุนเวียนของกรมพัฒนาชุมชนมาใช้

เราสามารถวิเคราะห์ได้ว่าความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมของผู้นำบ้านบัลลังก์นั้น เกิดขึ้นเพราะ

1. การได้รับข่าวสารข้อมูลจากการไปร่วมสัมมนา เรื่องกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน ที่ศรีราชา เป็นการเปิดโลกทรรศน์ในการรับความรู้ใหม่ให้กับผู้ใหญ่สุทัศน์ว่าโรงสีรวม เป็นกิจการหนึ่งที่สามารถทำได้ โดยเริ่มจากฐานที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอยู่แล้ว ขยายกิจการออกไป เป็นการเพิ่มทุนผลกำไรให้กับสมาชิกในกลุ่ม

2. การมองเห็นปัญหาการเอาเปรียบจากโรงสีเอกชนในหมู่บ้าน ก่อตั้งโรงสีกลุ่มบ้านบัลลังก์มีโรงสีอยู่ 2 โรง แต่เป็นโรงสีที่คนนอกหมู่บ้านมาตั้ง ตามธรรมดาแล้วโรงสีจะรับซื้อข้าวเปลือก โดยคิดค่าบริการจากการเก็บข้าวเปลือกไว้ส่วนหนึ่ง และ ไร่ ปลายข้าว โรงสีก็ได้ประโยชน์โดยตรง เมื่อชาวบ้านจะซื้อข้าวก็จะหาข้าวไปวางไว้ อาจจะไปเข้าแล้วมารับข้าวตอนบ่าย เจ้าของข้าวไม่ได้อยู่เฝ้าข้าวตลอดเวลา ไม่มีโอกาสรู้ว่าเจ้าของโรงสีเอาข้าวตนเป็นค่าจ้างมากน้อยเท่าไร จนซื้อข้าวออกมาแล้วก็มีคนบ่นกัน เยอะว่าได้ข้าวน้อย ซึ่งปกติแล้วข้าวสาร 100 กิโลกรัม จะสีออกมาเป็นข้าวสารได้ประมาณ 50-60 กิโลกรัม ผลประโยชน์ 40 กิโลกรัมที่โรงสีได้ไปคือ ไร่ข้าว ข้าวปลาย และแกลบ และจำนวนข้าวเปลือกที่ตกออก เพื่อเป็นค่าบริการอีก โรงสีก็ได้

ประโยชน์มากที่สุด

3. การมองเห็นถึงประโยชน์ของโรงสีรวม จากการที่ต้องสูญเสียประโยชน์ให้กับโรงสีเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ใหญ่ผู้ทัศนคติย้อนกลับว่าหากประโยชน์นั้นกลับมาเป็นของตัวเองแล้วก็ได้ไม่น้อย รายได้จากการดำเนินงานก็เป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้านต่อไป และโดยที่ในหมู่บ้านมีกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตอยู่แล้วก็เป็นฐานอย่างดีในการที่จะขยายกิจการต่อไป

4. การมองเห็นช่องทางความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน จากการชี้แนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม คือพัฒนานิเทศก์และพัฒนารออำเภอลำดวน จากปัจจัย 3 ประการข้างต้น เป็นเสมือนขั้นตอนการรับรู้ และการจงใจให้เกิดความคิดที่จะทำโรงสีรวม เจ้าหน้าที่พัฒนานิเทศก์ และพัฒนาร ก็เป็นเสมือนคนที่คอยเปิดช่องทางในการชี้แนะให้เห็นชัดถึงความเป็นไปได้ โดยการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในการเผยแพร่ความคิดต่อไป

จากทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น ความคิดในการจัดทำโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์จึงไม่ได้เกิดขึ้นมาอย่างลอย ๆ แต่มีที่มาที่ไป ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเกิดแต่เหตุ" นั้นแล

โรงสีรวม เป็น เรื่องราวความคิดที่จะต้องดำเนินการในรูปกลุ่ม ดังนั้นความคิดที่จะให้คนอื่น ๆ ยอมรับ จึงต้องมีกระบวนการที่จะเผยแพร่ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยที่ศึกษา คือ

1.2 การเผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมสู่สมาชิก

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการเผยแพร่ข่าวสารมาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการยอมรับความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ ซึ่งกล่าวได้ดังนี้

1.2.1 คุณลักษณะของนวัตกรรมหรือคุณลักษณะคุณประโยชน์ของโรงสีรวม ซึ่งกล่าวได้ดังนี้

ก. ความได้เปรียบเชิงเทียบ (Relative advantage) นั่นคือการเปรียบเทียบระหว่างการมีโรงสีของเอกชนกับการมีโรงสีรวม ประโยชน์ของโรงสีรวมนั้นตกอยู่กับสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นรายได้ที่จะสะสม เป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้านหรือการนำประโยชน์มาช่วยเหลือสมาชิกแต่ละคนต่อไป "ชาวบ้านบอกว่าอะไร ๆ มันก็เป็นของเราเองทั้งนั้น ใครจะไม่เอาละ

ข. ความเข้ากันได้หรือไปด้วยกันได้ (Compatibility)

คือนวัตกรรมนั้น เข้ากันได้กับค่านิยม ประสพการณ์ในอดีตและความต้องการของผู้รับโรงสีรวม ไม่ เป็นปัญหาในเรื่องนี้ เพราะชาวบ้านได้ใช้โรงสีแทนครกตำข้าวมาแล้วกว่า 30 ปี เป็นการยอมรับ นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีอันนี้มานาน เพียงแต่ยังไม่มีใครที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงการถือ ประโยชน์ จากการดำเนินกิจการโรงสีจากพ่อค้าหรือ เจ้าของโรงสีคนเดียวมาสู่เจ้าของโรงสีที่ เป็นชาวบ้านหลาย ๆ คน จนมีคนเคยกล่าวว่า "ชาวบ้านจะมาเป็นเจ้าของโรงสีบ้างจะเป็นไรไป?"

ค. ความยุ่งยากสลับซับซ้อน (Complexity) ความยุ่งยากของการ บริหารโรงสีรวม จะเป็น เรื่องของการบริหารจัดการในช่วงแรก และการซ่อมแซมเครื่องในระยะ ต่อไป เท่านั้น ซึ่งการบริหารจัดการก็ต้องหาคนมาบริการสีข้าว มีคนมาขายรำ ขายข้าว ถ้า สามารถจัดการตรงนี้เสร็จ เรียบร้อย โรงสีรวมก็ไม่ต้องจุกจิก เรื่องใด หากเครื่อง เสียก็หากคนมา ซ่อมแซมอีกที ซึ่ง เรื่องนี้บ้านบัลลังก์ซึ่งมีประสพการณ์ในการบริหารกลุ่มมาแล้วจึงไม่ใช่เรื่องยากนัก

ง. ความสามารถสังเกตได้ (Observability) สมาชิกมองเห็นผล ได้รวดเร็ว เหมือนเช่นในข้อ ก. ที่เห็นชัดเจนว่าประโยชน์ที่ได้ ตกเป็นของสมาชิกนั่นเอง

จากคุณลักษณะของโรงสีรวมนี้เองที่ทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับความ คิดการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ เพื่อสนับสนุนความคิด เรื่องประโยชน์ของโรงสีรวม ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งถือ เป็นสมาชิกโรงสีรวมด้วย จำนวน 19 คน ซึ่ง แสดงเป็นค่าสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ประโยชน์ของโรงสีรวม "บ้านบัลลังก์"

ประโยชน์ของโรงสีรวม	\bar{X}	S.D.
ก. เป็นการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล	3.68	0.87
ข. เป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมความสามัคคี	4.26	0.35
ค. เป็นแหล่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต	4.89	0.31

จากตารางที่ 1 ประโยชน์ของโรงสีรวมบ้านบัลลังก์ สมาชิกมีความเห็นว่า โรงสีรวม มีประโยชน์มากในการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผลและส่งเสริมความสามัคคี และมีประโยชน์มากที่สุดในการ เป็นแหล่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต

1.2.2 วิธีการเผยแพร่

ผู้ใหญ่สุทัศน์ ลิ้มมา ได้เผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวม โดยประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ แล้วจึง เชิญสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และชาวบ้าน เข้าร่วมปรึกษาหารือด้วย มีการนัดประชุมกัน 3-4 ครั้ง เพื่อขอความคิดเห็นตกลงกัน ในช่วยของการเผยแพร่ความคิดนี้เองที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมคือ พัฒนานิเทศก์ คือ คุณสุธรรม สมพันธ์ และคุณรุจิรา ลักษวุธ ได้มาร่วมประชุมปรึกษาหารือในการสนับสนุนความคิด และชี้แนะแนวทาง ประสานงานติดต่อขอยืมเงินจากกองทุนหมุนเวียน กรมพัฒนาชุมชนให้จำนวน 60,000 บาท โดยใช้เงินของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว เป็น เงินประกัน

จะ เห็นได้ว่า การเผยแพร่ความคิดของผู้ใหญ่สุทัศน์ จะใช้ลักษณะ เผยแพร่เพื่อขอความคิดเห็นและการสนับสนุนจากคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ก่อน แล้วจึงขยายความติดต่อสมาชิก โดยอาศัยเวทีการประชุมเลยทีเดียว และจาก เวทีประชุมก็เป็นการกระจายข่าวปากต่อปาก ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ปัจจัยที่เป็นตัวสนับสนุนจะได้กล่าวต่อไป

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่สุทัศน์ ถึงรูปแบบการนำเสนอ เรื่องราวต่าง ๆ ต่อที่ประชุมและจากการได้เคยร่วมสังเกตการประชุมหรือชี้แจงของผู้ใหญ่สุทัศน์มักจะใช้การเขียนประกอบอธิบายด้วย ซึ่งเป็นลักษณะที่น่าสนใจ เพราะเราไม่ค่อยเห็นกันนักที่ผู้นำชาวบ้าน จะใช้ลักษณะการเขียนประกอบการอธิบาย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้ใหญ่สุทัศน์ มีโอกาสได้ไปสัมมนา อบรมตามที่ต่าง ๆ เห็นกระบวนการอบรม การสอน จึงนำมาปรับใช้ ซึ่งผู้ใหญ่สุทัศน์ทำได้ดีทีเดียว

1.2.3 ระยะเวลา

ระยะเวลาในการยอมรับนั้นไม่อาจแยกได้ว่าผู้นำใช้เวลาขนาดไหนเท่าใด และสมาชิกตัดสินใจนานเท่าไร เพราะเป็นการตัดสินใจในลักษณะกลุ่มที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งหากจะใช้ช่วงเวลาของการดำเนินการจัดตั้งโรงสีรวมแล้วก็จะ เริ่มตั้งแต่ผู้นำได้คิดที่จะทำโรงสีรวม ในช่วงเดือนกรกฎาคมจนกระจายข่าว เผยแพร่สู่สมาชิก เห็นพ้องต้องกันก็ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน และต่อจากนั้นก็เป็นการดำเนินการเรื่องยืมเงิน ซึ่งรวมระยะเวลาอีกประมาณ 2 เดือน ดังนั้นกว่าจะมา

เป็นโรงสีรวม หรือโรงสีข้าวของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน

1.2.4 สมาชิกในชุมชนและกิจกรรมในอดีต

เป็นความ เกี่ยวข้องกับผู้คนที่อยู่ในสังคม ที่มีผลต่อการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม ผู้วิจัย ได้นำ เสนอในประ เเด็นต่อไปนี้

ก. ผู้นำ จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ใหญ่สุทัศน์และสมาชิกในชุมชน พบว่ากิจกรรมทุกอย่างนั้น เริ่มต้นมาจากผู้ใหญ่สุทัศน์ เป็นหลักนับตั้งแต่อยู่ในตำแหน่งของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็ต้องรับภาระหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านมาโดยตลอด สังคมของเขมร (ผู้วิจัยขอ เรียกตามภาษาที่คนในท้องถิ่นใช้) มักจะยกย่องผู้นำที่มีความสามารถ ใครที่มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง จะได้รับความ เชื่อถือไว้วางใจ จะเห็นจากตำแหน่งของกลุ่มกิจกรรมในหมู่บ้านทุกอย่าง ผู้ใหญ่จะต้องรับเป็นที่ปรึกษา ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่ทำหน้าที่ เป็น เพียงที่ปรึกษา เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ เป็นผู้บริหารทุกกิจการอีกด้วย ผู้ใหญ่สุทัศน์ให้สัมภาษณ์ว่าชาวบ้านมักจะบอกว่าแล้วแต่ผู้ใหญ่ จนบางที่ผู้ใหญ่เองก็ เหนื่อยมาก เพราะต้อง เป็นทั้งผู้คิดและผู้ทำ เช่นการแนะนำให้ทำไร่บ้าน บางที่ผู้ใหญ่ต้องไปซื้อตะปุมมาให้เจ้าของบ้าน บางที่ไม่ทำสักที ผู้ใหญ่ก็ต้องลงมือทำเอง ผู้วิจัย เห็นว่าที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ตัดสินใจ โดยยึดการตัดสินใจของผู้ใหญ่เป็นหลักก็ด้วย 2 ประเด็นคือ มีความศรัทธา เชื่อถือ ในตัวผู้ใหญ่เป็นประการแรก ประการที่สองคือ ไม่อยากยุ่งยากหรือยุ่งเกี่ยวกับ เรื่องราวต่าง ๆ เพราะสภาพสังคมที่เศรษฐกิจรัดตัว ทุกคนต้องหาเลี้ยงปากท้อง จนไม่มีเวลาเอาใจใส่ต่อกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งที่กิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์ของคน และกลุ่มโดยตรง

ในส่วนกิจกรรมอื่น ๆ นั้นก็ช่วยกันตามภาระหน้าที่ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่สุทัศน์พบว่าผู้ใหญ่เองมีคนที่คอยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ซึ่งเป็นกรรมการอยู่ 3-4 คน และขณะ เดียวกันจากการพูดคุยสัมภาษณ์กรรมการคนอื่น ๆ ก็บอกว่ากิจกรรมต่าง ๆ แล้วแต่ผู้ใหญ่ บทบาทผู้นำอื่น ๆ จึงมีน้อย

การที่ผู้นำ เข้มแข็งและ เอาจริงในการทำงาน เมื่อมีการคิดริเริ่มใด ๆ ก็มักจะได้รับความ เห็นชอบสนับสนุน จึงทำให้โรงสีรวมหรือโรงสีของกลุ่มฯ เกิดได้ เพราะมีฐานกำลังสำคัญคือ กลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งสมาชิกไม่ต้องลงทุนอะไร คอยรับประโยชน์ จึงได้รับการสนับสนุนให้จัดตั้งเต็มที่ แต่ในส่วนที่สมาชิกไม่มีทุนนี้เอง เป็นข้อสัง เกตหนึ่งของผู้วิจัยที่ทำให้มองว่าสมาชิกมีความรู้ สึก เป็น เจ้าของน้อยกว่าการระดมทุน

ข. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม คือพัฒนาภิเทศก์ และพัฒนากร คือ คุณสุธรรม สมพันธ์ และคุณรุจิรา ลักษณะ เป็นบุคคลสำคัญที่ได้ช่วยส่งเสริมความคิด และช่วยประสานงานติดต่อ ความคิดเริ่มแรกของผู้ใหญ่สุทัศน์ เมื่อได้ไปรับการอบรม เรื่องกลุ่มออมทรัพย์ อาจจะไม่ได้รับการสานต่อ หากผู้ใหญ่สุทัศน์ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีโรงสีรวม และไม่มีใครที่จะคอยช่วยแนะแนวทางต่อไป เพราะกิจการโรงสี เป็นกิจการที่ต้องลงทุนสูงอยู่แล้ว จำเป็นต้องใช้เงินมาก และเป็น การเสี่ยงพอสมควรสำหรับการดำเนินการในรูปกลุ่ม ซึ่งหากไม่มีความไว้วางใจกันแล้วย่อมจะล้มได้ง่าย บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคือพัฒนากรและพัฒนาภิเทศก์จึง เป็นบทบาทที่สนับสนุนความคิดให้กำลังใจ และช่วยประสานงานติดต่อยืมเงินทุนหมุนเวียนให้ ซึ่งนับเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยให้ความคิดแปรเปลี่ยน เป็นการกระทำได้

ค. ระบบ เครือญาติในชุมชน ตระกูลสิมมา เป็นตระกูลที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านนี้ ทั้งที่เป็นญาติสนิทและญาติห่าง ๆ ความเป็นพี่น้องที่ผูกพันกันของคนในสังคมนี้เอง ที่ทำให้ทำอะไรก็ต้องช่วยเหลือกัน ถึงแม้สภาพสังคมจะทำให้คนอยู่แบบตัวใครตัวมันมากกว่าเก่า แต่ความเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในรั้วล้อมของกรอบวัฒนธรรมเดียวกันก็เป็นตัวสนับสนุนให้คนต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่ ดังนั้นเมื่อทำอะไรก็ทำด้วยกัน

ง. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นพื้นฐานอันสำคัญที่ทำให้สามารถขยายกิจการได้ ด้านหนึ่งคือ เป็นกิจกรรมเริ่มต้นความคิดซึ่งนำไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ด้านที่สองคือ เป็นกิจกรรมสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก เห็นด้วยในการก่อตั้งโรงสีรวม จากผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับโดยตรง เหมือนเช่น ธนาคารข้าว เป็นต้น

จ. ลักษณะการตัดสินใจในการยอมรับ การตัดสินใจยอมรับความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์นั้น อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะการตัดสินใจแบบกลุ่ม คือ กลุ่มเอาอย่างไร เอากัน แต่ได้มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมาเป็นตัวประกอบให้เกิดการตัดสินใจในการยอมรับ คือ ผู้นำ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ระบบเครือญาติ และประสบการณ์ในอดีตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่เป็นฐานให้กับกิจกรรมอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์สมาชิกจำนวน 19 คน เรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการตั้งโรงสีรวมนั้น แสดงเป็นค่าสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดตั้งโรงสีรวมเป็นผลสำเร็จ "บ้านบัลลังก์"

ปัจจัยที่สนับสนุน	\bar{X}	S.D.
1. ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก	4.89	0.31
2. ผู้นำเข้มแข็ง เอาจริง	5.00	0.00
3. ความสำเร็จของกิจกรรมที่ผ่านมา เช่น ธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์	5.00	0.00
4. ความเป็นพี่น้องเครือญาติกันในชุมชน ย่อมช่วยเหลือกัน	4.95	0.23
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	4.89	0.31

จากตารางที่ 2 สมาชิกโรงสีรวมบ้านบัลลังก์ เห็นด้วยมากที่สุดในทุกข้อ ซึ่งเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้ตัวโรงสีรวมสำเร็จ คือ ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก, ผู้นำ เข้มแข็ง เอาจริง ความสำเร็จของกิจกรรมในอดีตคือกลุ่มออมทรัพย์, ความเป็นพี่น้องเครือญาติกันในชุมชน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

1.3 การตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกโรงสีรวม ผู้วิจัยไม่ขอวิเคราะห์ในข้อนี้ เพราะลักษณะการตัดสินใจยอมรับการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ เป็นลักษณะการตัดสินใจ โดยอาศัยพื้นฐานของกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นสมาชิกอยู่แล้ว และการดำเนินกิจการก็ไม่มีลักษณะการลงหุ้นที่สมาชิกต้องตัดสินใจอีก การวิเคราะห์ทั้งหมดอยู่ในข้อ 1.1 และ 1.2 แล้ว

2. โรงสีรวมหนองบัวสามัคคี บ้านหนองกลาง ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

2.1 ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม

เริ่มจากการปรึกษาหารือของผู้นำ 2-3 คนในหมู่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม คือ คุณสนั่น ชูสกุล ถึงเรื่องความสำเร็จของการทำกิจกรรมธนาคารข้าวที่สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้ และยังสามารถปันผลให้กับสมาชิกด้วย กลุ่มผู้นำได้ปรึกษาถึงอนาคตของหมู่บ้านว่าจะทำอะไรต่อไป คุณสนั่น ชูสกุล ได้เสนอความคิดว่า "โรงสีรวม" ก็เป็นกิจการที่น่าสนใจ ความคิดนี้เหมือน "จีใจดำ" หรือ "สะกิดจุดที่คัน" ของทุกคน เพราะมองเห็นกันชัด ๆ ว่าประโยชน์ทุกอย่างจะตกเป็นของชาวบ้านเอง หากมีโรงสีรวม ความคิดนี้ได้แพร่กระจายสู่ชาวบ้านคนอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว และวันต่อมาผู้นำและเจ้าหน้าที่มูลนิธิก็พากันไปดูกิจการโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ จากนั้นก็กลับมาเผยแพร่ความคิดสู่กรรมการคนอื่นและสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนให้เห็นประโยชน์และร่วมกันมองหาช่องทางของความ เป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงสีรวม ซึ่งอาจวิเคราะห์ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านหนองกลางได้ดังนี้

2.1.1 การมองอนาคตของหมู่บ้านจากฐานความสำเร็จของธนาคารข้าว ธนาคารข้าวเป็นกลุ่มกิจกรรมที่เริ่มต้นจากชาวบ้านร่วมใจกันตั้งกันเอง โดยเริ่มจากสมาชิกเพียง 18 คน เพื่อช่วยเหลือพี่น้องที่ขาดแคลนข้าวดำ เนินการมาตั้งแต่ปี 2522 จะได้กำไรปันผลให้กับสมาชิก หลายคนกู้ยืมไปใช้จ่ายโดยไม่ต้องเป็นหนี้พ้อคำอีกต่อไป เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน และสนับสนุนให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันในหมู่บ้านและนำไปสู่การพึ่งตนเอง ความสำเร็จของกิจกรรมนี้เองที่ทำให้ความคิดสืบทอดไปว่าจะทำอะไรอีกที่จะช่วยเหลือพี่น้องต่อไป

2.1.2 การได้รับความคิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ความคิดในข้อ 2.1.1 เหมือนเชื้อไฟที่รอการจุดให้ติด เมื่อเจ้าหน้าที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมได้เสนอความคิด ก็ได้รับการเห็นด้วยจากผู้นำชุมชนกลุ่มนั้นทันที เพราะประโยชน์ของโรงสีรวมเอง เป็นสิ่งที่ทุกคนจะได้รับ

2.1.3 การมองเห็นประโยชน์ของโรงสีรวม ดังได้กล่าวไว้ในความคิดของการจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์ว่าประโยชน์ของโรงสีนั้นตกอยู่กับเจ้าของโรงสีมาช้านาน เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นของทุกคนแล้วย่อมได้รับการสนับสนุน

2.1.4 การเห็นตัวอย่างประสพการณ์การทำโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์เนื่องจากอาณาเขตของบ้านบัลลังก์ และบ้านหนองบัวไม่ไกลกันนักประมาณ 6 กิโลเมตร เมื่อผู้นำบ้านหนองกลางไปดูกิจการของบ้านบัลลังก์ และได้แลกเปลี่ยนกับผู้ใหญ่สุทัศน์ ก็ยิ่งเห็นประโยชน์ของโรงสีรวมมากยิ่งขึ้น

เมื่อความคิด เกิดขึ้นกระบวนการต่อไปก็คือการ เผยแพร่ความคิดนี้สู่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกยอมรับ และร่วมกันจัดตั้งโรงสีรวม

2.2 การเผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมสู่สมาชิก

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการ เผยแพร่ข่าวสารมาวิเคราะห์ เช่นเดียวกับโรงสีข้าวกลุ่ม ออมทรัพย์ เพื่อการผลิตบ้านบัลลังก์

2.2.1 คุณลักษณะหรือคุณประโยชน์ของโรงสีรวม ผู้วิจัยจะไม่ขอวิเคราะห์ซ้ำในเรื่องนี้ เพราะจะเหมือนกันทั้ง 3 โรงสี ผู้อ่านได้ไปรศศึกษาจากบทวิเคราะห์ของโรงสีกลุ่ม ออมทรัพย์ เพื่อการผลิตบ้านบัลลังก์

2.2.2 วิธีการเผยแพร่ จากการนำเสนอข้อมูลในเรื่องการดำเนินการจัดตั้ง สามารถวิเคราะห์ให้เห็นวิธีการ เผยแพร่ความคิดดังนี้

ก. ใช้วิธีการ "โล" กัน คือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อให้เห็นข้อดีข้อเสียของโรงสีรวม ซึ่งบ้านหนองกลางจะคุยกันถึงเรื่องนี้มาก เวลาใครไปนั่งบ้านไหนก็จะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพูดคุย เป็นการสร้างกระแสและหาข้อดีข้อเสียได้เป็นอย่างดี

ข. ใช้เวทีการประชุม เพื่อแจ้งข่าวคราวและให้สมาชิกประชาสัมพันธ์ต่อไป การประชุมนี้ผู้ใหญ่สุวรรณ มักจะใช้เป็น 2 ลักษณะคือ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและ ขอมติทำความตกลงกัน

ค. การลှ่นให้สมาชิกไปเห็นของจริง โดยการพูดถึงกิจกรรมโรงสีของบ้านบัลลังก์ สมาชิกที่อยากรู้ว่าโรงสีดีอย่างไรก็จะไปแสวงหาข่าวสารข้อมูลจะบ้านบัลลังก์โดยตรง เห็นได้จากชาวบ้านและผู้เฒ่าบางคนก็พากันไปดูกันอีก เมื่อ เอาไปไปขันน้ำมูลแถวบ้านบัลลังก์

ง. ตามคุยถึงบ้าน ผู้ใหญ่สุวรรณบอกว่าวิธีนี้ดีที่สุดสำหรับการชักชวนสมาชิกให้ลงทุนด้วย เพราะสามารถพูดได้เยอะ และการที่ผู้ใหญ่มาคุยด้วยตัวเอง เป็นการเพิ่มความหนักแน่น

และความเชื่อมั่นด้วย ซึ่งวิธีนี้กรรมการหมู่บ้านได้ช่วยกันแบ่งกันรับผิดชอบ เป็นคุ้ม ๆ เพื่อหาสมาชิก โดยการตามคุยถึงบ้าน

จ. จัดอภิปราย โดยการเชิญผู้มีความรู้เกี่ยวกับโรงสีและบุคคลที่จะสนับสนุนกิจการโรงสีรวมได้มาอภิปรายให้สมาชิกฟัง บ้านหนองกลางได้เชิญกำนัน เจริญ แสนกล้า ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง เทคนิคอุปกรณ์โรงสีและเชิญผู้ใหญ่สุทัศน์ สิมมา มาอภิปราย รวมถึงเจ้าหน้าที่ทางอำเภอ เช่น ปลัดสาธิต ทองศรี ซึ่งรับผิดชอบ เรื่องกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติ ตลอดจนพัฒนาการ และพัฒนาการอำเภอ มาให้ข้อคิดให้กำลังใจ ซึ่งทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นมากขึ้นถึงความเป็นไปได้ของการจัดตั้งโรงสีรวม ผู้ใหญ่สุวรรณ บอกว่าการจัดอภิปรายนี้ทำให้สมาชิกที่ยังลังเลใจตัดสินใจที่จะเป็นสมาชิกโรงสีรวมได้ผลถึง 80%

ฉ. การจัดจุลนิทรรศการเกี่ยวกับโรงสี โดยการนำภาพถ่ายและบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับกิจการโรงสี และทัศนคติต่าง ๆ ของคนหลายคน ที่พูดถึงโรงสีรวมมากระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกรอยากรู้อยากเห็น เห็นแง่มุมของที่ต่าง ๆ ในครั้งนั้นได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เป็นผู้จัดทำ

2.2.3 ระยะเวลา รวมระยะเวลาที่ผู้นำเริ่มคิดจนกระทั่งสามารถดำเนินการจัดตั้งได้ ตั้งแต่กันยายน 2529- เมษายน 2530 เป็นเวลา 7 เดือน ทั้งนี้ไม่สามารถแยกได้ว่าผู้นำคิดจะทำแน่ตกลงใจแน่ ตอนใด เพราะบ้านหนองกลางกระบวนการร่วมคิดร่วมทำ เป็นไปในลักษณะผสมผสานระหว่างสมาชิกและผู้นำ ผู้นำก็ยังไม่เชิงจากสมาชิกว่าจะร่วม เอาด้วยในกิจการมากนัก เพียงใด โดยดูจากการแจกใบสมัครให้กับชาวบ้าน เพื่อให้แจ้งความจำนง การตัดสินใจทำโรงสีรวมของผู้นำชุมชนจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งการเข้าร่วมของสมาชิกเอง ทุนในการดำเนินการ และกำลังใจจากคนรอบข้างด้วย

2.2.4 สมาชิกในชุมชนและกลุ่มกิจกรรมในอดีต

ก. ผู้นำ บ้านหนองกลางมีลักษณะเด่นในด้านการทำงานเป็นทีม ผู้นำในการดำเนินงานนั้น จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นหลัก แต่จะมีคนอื่น ๆ ที่คอยรับช่วงต่อตามความถนัด ความสามารถและความเหมาะสมเสมอ นอกจากกรรมการหมู่บ้าน 9 คนที่เป็นทีมงานที่แข่งขันแล้ว ยังมีผู้นำที่ไม่เป็นทางการคนอื่น ๆ เข้าร่วมอยู่ด้วย การประชุมกรรมการแต่ละครั้งจะมีผู้ร่วมประชุมไม่

ต่ำกว่า 10 คน อาศัยที่ผู้ใหญ่บ้าน เป็นคนหนุ่มอายุ 40 ปี และจบการศึกษา ม.1 และรักการอ่าน หนังสือพิมพ์ติดตามข่าวสารบ้าน เมืองอยู่เป็นประจำ จึงนำข้อมูลใหม่ ๆ มาเล่าให้สมาชิกฟัง เสมอ ลักษณะเด่นอีกด้านของผู้ใหญ่สุวรรณ บุญมะยาก็คือ เป็นคนมีวาทะศิลป์ พูดเก่ง สามารถพูดให้บุคคล ได้เห็นประโยชน์ เห็นโทษได้ ลักษณะที่น่าศึกษาของผู้ใหญ่สุวรรณก็คือ เป็นนักวางแผน ผู้วิจัยได้สังเกต จากการประชุมและการสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่สุวรรณ มักจะมีการเตรียมการ เสมอว่าจะพูด เรื่องอะไร เรื่องไหนจะขอมติ เรื่องใดจะเพียงแค่บอกกล่าว หรือเรื่องใดจะเป็นการขอร้องให้ทำตาม จะมีข้อ ค้อยนิค เดียวก็ตรงที่ผู้ใหญ่อารมณ์ร้อนไปหน่อย แต่เรื่องนี้ผู้นำคนอื่น ๆ ก็ได้ช่วยแก้ไขรับลูกส่งลูกกัน ได้ เพราะผู้นำบางคนก็ใจเย็น ผู้นำบางคนก็เป็นผู้นำทางศิลปวัฒนธรรม ลักษณะแตกต่างของคนหลาย คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนนี้เอง ที่ทำให้องค์ประกอบสมบูรณ์ ลักษณะ เป็นทีมที่มีความหลากหลายของความ สามารถ จึง เป็นสิ่งน่าสนใจยิ่งสำหรับในหมู่บ้านนี้ และผู้นำที่มีความร่วมมือกันนี้เองที่ เป็นส่วนหนึ่งที่ ทำให้โรงสีรวมจัดตั้งขึ้นได้

ข. ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกและระบบเครือญาติในชุมชน ในหมู่บ้านมี 58 ครัวเรือน ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่แยกจากหมู่บ้านใหญ่ ความสัมพันธ์กลมเกลียวของพี่น้องและความ เป็นเครือญาติกันช่วยสนับสนุนให้การคิดทำอะไรได้อย่างพร้อม เปรียงและพร้อมใจจะ เห็นได้จากงาน ประเพณี งานบุญต่าง ๆ ญาติพี่น้องต่างพากันไปช่วย เหลือพื้นฐานทางประเพณีวัฒนธรรมที่อาศัยซึ่งกัน และกันอยู่ ก็ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คน เห็นพ้องต้องกันที่จะทำกิจกรรมร่วมกันด้วย ดังจะ เห็นจากกิจกรรม โรงสีบางบ้าน หลายคนได้สละบริจาค เสา ไม้ เพื่อสร้างโรงสีและร่วมแรงร่วมใจกันเอาใจใส่โรงสี เป็นอย่างดี เมื่อคราวชำรุดเสียหายตอน เริ่มทดลองใช้ก็มาช่วยกันดูแล เพราะมันเป็นโรงสีของทุกคน

ค. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในบ้านหนองกลางนอกจากเจ้าหน้าที่พัฒนาการและ เกษตร ตำบลแล้ว บ้านหนองกลางยังมีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิการศึกษา เพื่อชีวิตและสังคมทำงานในหมู่บ้านด้วย จากระยะ เวลาที่คลุกคลีในชุมชนมาตั้งแต่ปี 2529 ความรู้จักมักคุ้นกัน เป็นอย่างดีกับคนในชุมชน ทำให้ ได้รับการยอมรับและ เชื่อถือจากชาวบ้าน นอกจากนี้จะมีบทบาทในการส่งเสริม ร่วมกับชาวบ้านในการ แก้ไขปัญหาแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ที่สนิทแน่นแฟ้นกับคนในชุมชน เป็นอันมาก ซึ่งบทบาทของ เจ้าหน้าที่ ส่งเสริม ซึ่งเป็นคนภายนอกแต่สามารถ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านได้ ย่อมได้รับความ เชื่อถือ เป็นอันมาก เมื่อ เริ่มค้นคิดกิจการโรงสีรวม ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับ ก็ได้ รับการสนับสนุนความคิดจากผู้นำทันที บทบาทของการ เป็นผู้สานต่อโครงการหรือกิจการ จึง เป็นของ ผู้นำในหมู่บ้านโดยตรง การกระตุ้นส่งเสริมและให้การสนับสนุนกำลังใจ และกำลังเงินในการให้

ชาวบ้านยิ้มไปก่อน เพื่อขอยืม เงินจากกองทุนพัฒนาชนบทแห่งชาติ จึงทำให้ผู้นำในชุมชนมีความเชื่อมั่น ว่ากิจการโรงสีรวมต้อง เป็นไปได้แน่นอน การได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิยอมทำให้ชาวบ้านมีความ มั่นใจมากขึ้นในการตัดสินใจที่จะสมัคร เป็นสมาชิกโรงสีรวม

นอกจาก เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิแล้ว เจ้าหน้าที่ราชการ เช่น ปลัดสาธิต ทองศรี คุณจุไรรัตน์ พันธชนะ ซึ่งรักษาการแทนพัฒนาการอำเภอที่เข้าไปให้ข้อคิดสนับสนุนให้กำลังใจก็ เป็น การสร้างเสริมกำลังใจและกระแสนการ เข้าร่วมให้กับชาวบ้านคนอื่น ๆ อีกด้วย

ง. ความสำเร็จของธนาคารข้าว ดังได้กล่าวใน เรื่องความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมแล้ว ว่า ผู้นำ เริ่มคิดจากความสำเร็จของธนาคารข้าว ซึ่งได้ให้บริการแก่สมาชิก และให้กำไรปันผลต่อ สมาชิก และยังนำกำไรจากส่วนต่าง ๆ มาพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ทำบุญ หรือ เป็นหัว เรียวหัวแรงใน การจัดตั้งโรงสีรวม สมาชิกธนาคารข้าวที่พร้อมใจกัน สละประโยชน์จากผลกำไร เพื่อบริจาคซื้อสิ่งกะสิ ให้กับโรงสีนั้น ก็ เป็นแรงจูงใจและแรงกระตุ้นที่ทำให้ชาวบ้านคนอื่น ๆ เห็นความแน่นแฟ้นกลมเกลียว ของกลุ่มด้วยเช่นกัน

2.3 การตัดสินใจสมัคร เข้า เป็นสมาชิกโรงสีรวม

สมาชิกโรงสีรวมหนองบัวสามัคคี เมื่อ เริ่มก่อตั้งนั้นมีทั้งหมด 56 คน เป็นสมาชิกที่อยู่ในบ้าน หนองกลางหมู่ที่ 11 42 คน และเป็นสมาชิกที่อยู่หมู่ใกล้เคียง 14 คน

บ้านหนองกลางมีครัวเรือนทั้งหมด 58 ครอบครัว ซึ่งสมาชิกที่สมัครส่วนมาก เป็นหัวหน้า ครอบครัว คิด เป็นสมาชิกโรงสีรวมที่อยู่ในหมู่ 11 ร้อยละ 72.41

จากการสุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์สมาชิกโรงสีรวม 13 คน ถึงสาเหตุที่สมัครเป็นสมาชิกโรงสี รวมทุกคนตอบว่า " เพราะทุกอย่าง เป็นของเราเองทั้งข้าว รำ ปลายข้าว "

จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประเมินค่า 5 ระดับ ถึงประโยชน์ของโรงสีรวม แสดง เป็นค่าสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ประโยชน์ของโรงสีรวม "บ้านหนองกลาง"

ประโยชน์ของโรงสีรวม	\bar{X}	S.D.
ก. เป็นการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล	5.00	0.00
ข. เป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมความสามัคคี	5.00	0.00
ค. เป็นแหล่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต	4.77	0.44

จากตารางที่ 3 สมาชิกโรงสีรวมหนองบัวสามัคคี บ้านหนองกลาง เห็นประโยชน์มากที่สุดในทุกเรื่อง คือ เป็นการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล เป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมความสามัคคี และเป็นแหล่งกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้าน

สำหรับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโรงสีรวมนั้น สมาชิกทั้ง 13 คนได้รับการชักชวนจากผู้ใหญ่ โดยผู้ใหญ่บอกให้เห็นประโยชน์ของโรงสีรวมว่าจะ เป็นของเราเอง

เมื่อได้รับการชักชวน สมาชิก 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 ที่ตัดสินใจทันที และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ที่ยังไม่ตัดสินใจ โดยรอปรึกษากับครอบครัวและหาข้อมูลเพิ่มเติม และเหตุการณ์ที่ทำให้ตัดสินใจแน่นอนก็ เมื่อมีการเปิดอภิปรายเรื่อง "จากธนาคารข้าวสู่โรงสีรวม" ซึ่งใช้เวลานานประมาณ 1 อาทิตย์ จึงตัดสินใจสมัคร เป็นสมาชิกนับตั้งแต่ได้รับการชักชวน

จากการตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกนั้น สมาชิก 10 คน คิดร้อยละ 76.92 ที่ชำระค่าหุ้นทันที และ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ยังไม่ชำระค่าหุ้น สาเหตุเพราะไม่มีเงินต้องเอาเงินไปใช้ในงานบวช และงานศพของญาติ

เมื่อคิดจากจำนวนเต็มของสมาชิกในบ้านหนองกลาง หมู่ 11 42 คน ปรากฏว่าชำระค่าหุ้นก่อนเปิดโรงสีรวมจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และชำระค่าหุ้นภายหลังเปิดกิจการโรงสีรวม 7 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดตั้งโรงสีรวมเป็นผลสำเร็จนั้น แสดง เป็นค่าสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดตั้งโรงสีรวมหนองบัวสามัคคี เป็นผลสำเร็จ

ปัจจัยสนับสนุน	\bar{X}	S.D.
1. ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก	5.00	0.00
2. ผู้นำเข้มแข็ง เอาจริง	5.00	0.00
3. ความสำเร็จในอดีตของกิจกรรม เช่น ธนาคารข้าว	4.92	0.16
4. ความเป็นที่ เป็นนื่อง เครือญาติกันในชุมชนยอมช่วยเหลือกัน	4.92	0.16
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	5.00	0.00

จากตารางที่ 4 สมาชิก เห็นด้วยมากที่สุดทุกข้อที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดตั้งโรงสีรวมเป็นผลสำเร็จ คือ ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก, ผู้นำเข้มแข็ง เอาจริง, ความสำเร็จของกิจกรรมในอดีต เช่น ธนาคารข้าว, ความเป็นที่ เป็นนื่อง เครือญาติกันในชุมชน และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

เพื่อให้เห็นการตัดสินใจสมัคร เป็นสมาชิก โรงสีรวมตามกระบวนการตัดสินใจ เกี่ยวกับการนวัตกรรม (Innovation-decision process) ของโรเจอร์ส และ ชูเมกเกอร์ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ชั้นความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นที่บุคคล เข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งนั้น มีความต้องการและตระหนักว่าสิ่งนั้นมีอยู่ และ เห็นประโยชน์ของสิ่งนั้น จากการสัมภาษณ์ข้อมูลสมาชิกทั้ง 13 คน เห็นว่าประโยชน์ของโรงสีรวมทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นของเราเองจึงสมัครเป็นสมาชิก ซึ่งการรับรู้ข่าวสารข้อมูลถึงประโยชน์ของโรงสีนั้นก็ได้จากการที่ผู้นำได้ชักชวนและพูดให้เห็นถึงความสำคัญของโรงสีรวม ประกอบการมีตัวอย่างของบ้านบัลลังก์ให้เห็นด้วย

2. ชั้นการจูงใจ (Persuasion) บุคคลสร้างทัศนคติชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ต่อ เนื่องจากชั้นความรู้ เมื่อคน เข้าใจว่าสิ่งนั้นมีอยู่ มีความต้องการก็จะแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นการสนับสนุนความคิดที่ได้รับรู้นั้น เหมือนกันการสมัครเป็นสมาชิกโรงสีรวม บางคนสามารถตัดสินใจได้ทันที แต่บางคนต้องรอปรึกษาครอบครัวก่อน ซึ่งอาจจะมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้เป็นส่วนประกอบที่จะยอมรับหรือไม่รับสิ่งนั้น จากการสัมภาษณ์ประโยชน์ของโรงสีรวม สมาชิกบ้าน

หนองกลาง เห็นด้วยมากที่สุดในทุกเรื่อง คือการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล ($\bar{X}=5.00$) และเป็นแหล่งกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต ซึ่งการเห็นประโยชน์ของโรงสีนี้เอง เป็นแรงจูงใจเพื่อไปสู่การตัดสินใจต่อไป

3. ขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision) เป็นการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม จากข้อมูลที่สัมภาษณ์ ชาวบ้านได้ตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกโรงสีรวมทันทีเมื่อมีการชักชวน จากการสุ่มตัวอย่าง 13 คน ตัดสินใจทันที 10 คน และรอการตัดสินใจโดยปรึกษาครอบครัวหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อน 3 คน เมื่อมีการเปิดอภิปราย

"จากธนาคารข้าวก้าวสู่โรงสีรวม" จึงได้ข้อมูลเพิ่มเติมและสมัครเป็นสมาชิกโรงสีรวม

4. ขั้นตอนการยืนยัน (Confirmation) เป็นการยืนยันถึงการตัดสินใจไปแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้การชำระค่าหุ้น เป็นเครื่องวัดการยืนยันการตัดสินใจของสมาชิก ซึ่งพบว่าในจำนวน 13 คนที่สุ่มตัวอย่างได้ชำระค่าหุ้นทันทีเมื่อมีการเรียกเก็บ 10 คนคิดเป็นร้อยละ 76.92 ซึ่งเป็นการยืนยันการตัดสินใจ แต่อีก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 ยังไม่ได้ชำระทันที มาชำระภายหลังที่เปิดโรงสีรวมแล้ว ทั้งนี้เพราะไม่มีเงินในช่วงนั้น ต้องเก็บเงินออมไว้สำหรับงานบวชและงานศพของญาติ

นอกจากนี้ในบ้านหนองกลางยังมีผู้ที่แจ้งความจำนงแต่ยังไม่ชำระค่าหุ้นอีกประมาณ 19 คน ทั้งนี้ได้หมายความว่าคนเหล่านี้ปฏิเสธความคิดการจัดตั้งโรงสีรวม แต่อาจเนื่องมาจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ไม่มีเงินหรือเกิดความไม่แน่ใจในกิจการโรงสีรวม จึงไม่ได้ยืนยันถึงการเป็นสมาชิกอย่างแท้จริง

3. โรงสีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านม่วงมูล ต.หนองบัว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

3.1 ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม

เริ่มจากผู้นำในบ้านม่วงมูลคือ นายสวัสดิ์ เชื้อชัย และนายจันทา ยาทะเล ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เห็นประสบการณ์การตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์และบ้านหนองกลาง และได้แลกเปลี่ยนกับผู้ใหญ่สุวรรณ บุญมะยา ซึ่งเป็น "เสียว" หรือเพื่อนสนิทกัน ทำให้เกิดความคิดที่จะทำโรงสีรวมในหมู่บ้านม่วงมูล เพราะประโยชน์ทุกอย่างจะตกกับสมาชิกผู้เป็นเจ้าของโรงสี จึงนำเรื่องนี้ปรึกษากับเพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง แต่ก็ยังมองไม่เห็นช่องทางว่าจะทำอย่างไร จนกระทั่งหมอพิชิต สิงห์ธีร์ สาธารณสุขประจำตำบลหนองบัว เสนอขายโรงสี ความคิดเรื่องการจัดตั้งโรงสีรวมจึงเริ่มเป็นจริง ซึ่งอาจวิเคราะห์ความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวมได้ดังนี้

3.1.1 การเห็นประสบการณ์การจัดตั้งโรงสีรวมของบ้านบัลลังก์และบ้านหนองกลาง เนื่องจากอาณาเขตของ 2 ตำบลติดต่อกัน ดังนั้นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นที่หนึ่งย่อมแพร่ไปยังอีกที่หนึ่ง

3.1.2 อิทธิพลของเพื่อนรู้เพื่อน การที่ผู้นำของทั้ง 2 บ้านคือหนองกลางและม่วงมูล เป็นเสียวกันย่อมทำให้การเสริมข่าวสารข้อมูลซึ่งกันและกันมีมากขึ้น ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเห็นและจากการได้แลกเปลี่ยนแนะแนวทางการซึ่งกันและกันย่อมเป็นประโยชน์ให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำโรงสีรวมขึ้น

3.1.3 การเห็นประโยชน์ของโรงสีรวม เหมือนเช่นทั้ง 2 โรงสีที่ตั้งขึ้น เพราะประโยชน์ของโรงสีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เจ้าของ

3.1.4 การเสนอขายโรงสี ในขณะที่หลายคนมีความต้องการที่จะจัดตั้งโรงสีรวม หมอพิชิต สิงห์ธีร์ได้เสนอขายทำให้ความคิดเริ่มแรกที่เป็นเพียงความต้องการเป็นผิวเผิน ได้ถูกทำให้เป็นจริงมากขึ้น และก็เป็นแรงจูงใจอันสำคัญเมื่อราคาเสนอขาย 30,000 บาท เป็นเงื่อนไขที่พอจะทำได้ไม่มากไม่น้อยเกินไป

3.2 การเผยแพร่ความคิดการจัดตั้งโรงสีรวมสู่สมาชิก

วิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการเผยแพร่ข่าวสาร เช่นเดียวกับ 2 โรงสีรวมข้างต้น

3.2.1 คุณลักษณะหรือคุณประโยชน์ของโรงสีรวม (โปรดศึกษาจากบทวิเคราะห์ของโรงสีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านบัลลังก์)

3.2.2 วิธีการเผยแพร่

เนื่องจากผู้นำความคิดในการจัดตั้งโรงสีรวม คือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทั้ง 2 คนไม่ได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน บทบาทที่จะทำอะไรไม่เต็มที่นัก เพราะผู้ใหญ่บ้านเองก็มีโรงสีอยู่แล้ว การเผยแพร่ความคิดในการตั้งโรงสีรวม จึงเริ่มจากกลุ่มญาติมิตรที่สนิทสนมกัน โดยเข้าหาผู้นำอาวุโสในหมู่บ้าน เช่น อาจารย์ธงชัย เชื้อชัย หรือกรรมการท่านอื่นที่อาวุโสกว่า ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นญาติกัน จึงได้คนที่เข้าใจความคิดร่วมกัน 7-8 คน จากนั้นจึงเผยแพร่ความคิดนี้สู่สมาชิกโดย

- ก. ติดตามคุยถึงบ้าน เพื่อชักชวนให้สมาชิกเข้าร่วมจัดตั้งโรงสีรวม โดยการลงหุ้นร่วมกันเพื่อซื้อโรงสีรวม
- ข. การนั่ง "โล" พูดคุยกันตามโอกาส เพื่อรับฟังและระดมความคิดเห็น
- ค. ใช้การประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลและนัดหมาย ได้มีการประชุมใหญ่ทั้งผู้นำในการก่อตั้ง และผู้สนใจประมาณ 2-3 ครั้ง นอกนั้นจะเป็นการโลกันมากกว่าและมักจะมีการคุยกันเองในหมู่ผู้นำตั้งแต่เริ่มคิดจนกระทั่งสามารถตั้งโรงสีได้

3.2.3 ระยะเวลา รวมระยะเวลาที่ผู้นำคิดจนกระทั่งสามารถจัดตั้งโรงสีได้ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ประมาณ 1 เดือน ซึ่งรวดเร็วมาก ทั้งนี้เพราะการก่อตั้งเริ่มคิดกันเอง และระดมหุ้นกันเองไม่ต้องรอเงินจากภายนอก รวดเร็วและไม่มีหนี้

3.2.4 สมาชิกในชุมชนและกลุ่มกิจกรรมในอดีต

ก. ผู้นำ เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านไกลจะ เกษียนใน เดือนตุลาคมนี้ จึงไม่ค่อยได้ทำงานกิจการของหมู่บ้านนัก กิจกรรมทั้งหลายอยู่ในการบริหารจัดการของผู้ช่วย และกรรมการคนอื่น ๆ เช่น นายสุก บุญมา, นายทอง สร้อยสีทา นายธรรมมา วงษ์वास ซึ่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน นอกจากนี้ก็ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน เช่น อาจารย์สี เชื้อชัย อาจารย์ธงชัย เชื้อชัย ซึ่งเป็นผู้นำอาวุโสในหมู่บ้าน อาศัยที่การจัดตั้งโรงสีรวมนี้เป็นประโยชน์ของทุกคน ผู้ช่วยทั้งสองซึ่งเป็นต้นคิด จึงต้องประสานเข้าหากับส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันในการหาสมาชิกร่วมจัดตั้งโรงสีรวมด้วย

หากจะมองความแน่นแฟ้นกลมเกลียวของผู้นำในบ้านม่วงมูลก็อาจพิจารณาจากสภาพของผู้นำที่กำลังหมดอายุการดำเนินงาน และนอกจากนี้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ค่อยได้อยู่

ในหมู่บ้านประจำนัก เพราะต้องไปทำงาน เป็นช่างตามหมู่บ้านหรืออำเภอต่าง ๆ ดังนั้นภาระกิจบางอย่างจึงตกอยู่กับกรรมการคนอื่น หรือบางทีก็กับผู้อาวุโสในหมู่บ้าน

แต่ในกรณีโรงสีรวมนี้ ผู้นำที่เป็นทีมต้นคิดก็ เข้มแข็งดี มีใจสู้ เพราะมองเห็นประโยชน์ของสมาชิก ในตอนแรกนั้นคิดว่าเพียง 10 คนก็จะตั้งโรงสีรวมได้ เงินเพียง 30,000 บาทหาได้แน่นอน แต่ด้วยการคิดถึงสมาชิกคนอื่น ๆ ที่ควรได้รับประโยชน์ เช่นกัน จึงมีการชักชวนสมาชิกเพิ่มขึ้นจนสามารถระดมทุนซื้อโรงสีได้

ข. ความร่วมมือร่วมใจและระบบ เครือญาติ ในชุมชนหมู่บ้าน เกือบทุกชุมชน ยังคงรักษาความสัมพันธ์ในลักษณะ เครือญาติกันไว้ มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน เช่น ให้อิมเงินบ้าง ลงแรงช่วยงานกันบ้าง ความสัมพันธ์อันนี้เอง เมื่อมีใครคิดริเริ่มทำอะไร จึงมีการช่วยเหลือกันและกัน ทำก็ทำด้วยกัน

ค. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในหมู่บ้านมีเกษตรและพัฒนากิจประจำตำบล แต่ในช่วงนี้เป็นการพัฒนากลุ่มสตรีเป็นหลัก การคิดจัดตั้งโรงสีกำเนิดจากชาวบ้าน ผู้นำร่วมคิดกันแล้วก็ทำไปเลย โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ส่วนใด เข้ามาเกี่ยวข้อง จนกระทั่งจัดตั้งสำเร็จ จึงเชิญฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมรับรู้ จะมีเพียงหมอพิชิต สิงห์ธีร์ ซึ่งเสนอขายโรงสีเท่านั้นที่มาช่วยประสาน เสนอแนะแนวความคิดบ้าง นอกนั้นชาวบ้านก็ร่วมมือร่วมใจกันทำเอง

จ. กิจกรมกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งจัดทำศูนย์สวัสดิการตลาด เป็นฐานอันสำคัญอันหนึ่งที่ ทำให้คนเห็นประโยชน์จากกำไรปันผล ทำให้มองเห็นว่ากิจการโรงสีจะเป็นอีกกิจการหนึ่งที่จะเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ตน ตัวอย่างของศูนย์สวัสดิการตลาดจึง เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิก

3.3 การตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกโรงสีรวม

สมาชิกโรงสีรวมบ้านม่วงมูล เมื่อเริ่มก่อตั้งนั้นมีทั้งหมด 65 คน เป็นสมาชิกที่อยู่ในบ้านม่วงมูลหมู่ 8 53 คน และอยู่ในหมู่ 9 และหมู่อื่น ๆ อีก 12 คน

บ้านม่วงมูลมีครัวเรือนทั้งสิ้น 105 ครัวเรือน สมาชิกโรงสีรวมส่วนมาก เป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นสมาชิกโรงสีรวมที่อยู่ในหมู่ 8 ร้อยละ 50,48

จากการสุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์สมาชิกโรงสีรวม 16 คน ถึงสาเหตุที่สมัครเป็นสมาชิกโรงสีรวมทุกคนตอบว่า "อยากเป็นเจ้าของโรงสี เพราะทุกอย่าง เป็นของเราเอง"

จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประเมินค่า 5 ระดับ ถึงประโยชน์ของโรงสีรวม แสดงเป็นค่าสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ประโยชน์ของโรงสีรวม "บ้านม่วงมูล"

ประโยชน์โรงสีรวม	\bar{X}	S.D.
ก. เป็นการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล	5.00	0.00
ข. เป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมความสามัคคี	4.75	0.20
ค. เป็นแหล่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต	4.19	0.75

จากตารางที่ 5 สมาชิกโรงสีรวมบ้านม่วงมูล หรือโรงสีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านม่วงมูล เห็นประโยชน์มากที่สุดในเรื่องการช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผลและเป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมความสามัคคี และเห็นด้วยมากกับการเป็นแหล่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต

สำหรับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกโรงสีรวมนั้น สมาชิกทั้ง 16 คน ได้รับการชักชวนโดยตรงจากกลุ่มผู้นำ คือนายสวัสดิ์ เชื้อชัย นายจันทา ยาทะเล นายสุก บุญมา ฯลฯ

เมื่อได้รับการชักชวน สมาชิก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 ที่ตัดสินใจทันทีและ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ที่ยังไม่ตัดสินใจ โดยรอปรึกษากับครอบครัวก่อน และตัดสินใจแน่นอนเมื่อได้ปรึกษากับทางครอบครัวเรียบร้อยแล้ว 1 วัน จำนวน 1 คน และตัดสินใจเมื่อมีการไปดูโรงสีรวมที่บ้านดอนค้อยแล้ว 2 คน โดยใช้เวลานาน 1 อาทิตย์ สำหรับการตัดสินใจนับแต่ได้รับการชักชวน

จากการตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกโรงสีรวมนั้น สมาชิกทั้งหมดได้ชำระค่าหุ้นทันทีทั้งหมด 16 คน

เมื่อคิดจากจำนวนเต็มของสมาชิกในบ้านม่วงมูล หมู่ 8 53 คน ปรากฏว่าได้ชำระค่าหุ้นหมดทุกคนก่อนเปิดโรงสีรวม

สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดตั้งโรงสีรวม เป็นผลสำเร็จนั้นแสดงเป็นค่าสถิติได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดตั้งโรงสีรวม "บ้านม่วงมูล" เป็นผลสำเร็จ

ปัจจัยสนับสนุน	\bar{X}	S.D.
1. ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก	4.94	0.25
2. ผู้นำเข้มแข็ง เอาจริง	4.81	0.40
3. ความสำเร็จของกิจกรรมในอดีต เช่น ธนาคารข้าว ออมทรัพย์ ฯลฯ	4.13	0.62
4. ความเป็นพี่น้อง เครือญาติในชุมชนยอมช่วยเหลือกัน	4.88	0.34
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม	1.62	0.52

จากตารางที่ 6 สมาชิก เห็นด้วยมากที่สุดกับปัจจัยที่สนับสนุนให้โรงสีรวมจัดตั้งสำเร็จ คือ ความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก ผู้นำเข้มแข็ง เอาจริง ความเป็นพี่น้อง เครือญาติกันในชุมชน เห็นด้วยมากกับปัจจัยความสำเร็จของกิจกรรมในอดีต และเห็นด้วยน้อยกับปัจจัยเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

เพื่อให้เห็นการตัดสินใจสมัคร เป็นสมาชิกโรงสีรวมตามกระบวนการตัดสินใจ เกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation-decision process) ของโรเจอร์สและชูเมกเกอร์ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. **ขั้นความรู้ (Knowledge)** บุคคล เข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมหรือความรู้ นั้น สมาชิกได้รับทราบข่าวสารข้อมูลและจากการสัมภาษณ์ถึงคุณประโยชน์ของโรงสีนั้นสมาชิกทั้งหมด 16 คน เห็นว่าประโยชน์ของโรงสีนั้นทุกสิ่งจะเป็นของเราเอง ซึ่งการรับรู้ถึงประโยชน์ของโรงสีรวมนี้ เกิดจากการได้เห็นประสบการณ์ของบ้านบัลลังก์และบ้านหนองกลางและในหมู่บ้านยังได้มีการพูดคุย ชักชวนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งโรงสีด้วย

2. **ขั้นการจูงใจ (Persuasion)** บุคคลสร้างทัศนคติชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นความรู้ ซึ่งเมื่อคนเข้าใจว่าสิ่งนั้นมีอยู่มีความต้องการ ก็แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นการสนับสนุนความคิดที่ได้รับรู้นั้น เหมือนกับการสมัคร เป็นสมาชิกโรงสีรวม บางคนสามารถตัดสินใจได้เลย บางคนต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ปรึกษากับครอบครัวหรือบางคนต้องให้เห็นของจริงก่อน เพื่อให้เกิดการต่อยอดความคิดให้เห็นถึงประโยชน์ต่อสิ่งนั้นจริง ๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ในเรื่องประโยชน์ของโรงสีรวม สมาชิกของม่วงมูล เห็นด้วยมากที่สุด ทั้งโรงสี

ช่วยให้สมาชิกมีรายได้จากการปันผล ($\bar{X}=5.00$) และ เป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ($\bar{X}=4.75$) และ เห็นด้วยมากต่อการ เป็นแหล่งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต ซึ่งการเห็นประโยชน์ของโรงสีนี้เองเป็นแรงจูงใจเพื่อไปสู่การตัดสินใจต่อไป

3. ขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision) การตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมจากข้อมูลที่สัมภาษณ์ ชาวบ้านได้ตัดสินใจสมัคร เป็นสมาชิกโรงสีรวมทันที เมื่อมีการชักชวน จากการสุ่มตัวอย่าง 16 คน ตัดสินใจทันที 13 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 รอการตัดสินใจ เพื่อปรึกษาครอบครัวก่อน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 1 คนตัดสินใจเมื่อได้ปรึกษากับครอบครัวแล้ว แต่อีก 2 คนต้องได้เห็นของจริงก่อนคือการไปดูโรงสีที่บ้านดอนคอย ซึ่งเป็นโรงสีที่จะขาย

4. ขั้นตอนการยืนยัน (Confirmation) เป็นการยืนยันถึงการตัดสินใจไปแล้ว ซึ่งผู้วิจัย ได้ใช้การชำระค่าหุ้นเป็น เครื่องวัดการยืนยันการตัดสินใจของสมาชิก ซึ่งพบว่าในจำนวน 16 คนนั้น ได้ชำระค่าหุ้นทันทีเมื่อมีการ เรียกเก็บ ซึ่งเป็นการยืนยันการตัดสินใจของสมาชิก ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต